

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

VETUNI pro 21. století: Rozvoj VETUNI v oblasti digitalizace činností, profesionálního vzdělávání a flexibilních forem vzdělávání

Projekt NPO registrační číslo NPO_VETUNI_MSMT-16594/2022

Specifický cíl A3: Tvorba nových profesně zaměřených studijních programů

Studijní program:

Veterinární asistence

Návaznost na výstup:

☐ č. 1 ☐ č. 2 ☐ č. 3 ☒ č. 5 ☐ č. 6 ☐ č. 7 ☐ č. 8 ☐ č. 10

Předmět: (zkratka a název dle studijního plánu)

Chov koní a jezdeckví V2CHK

Typ výstupu: (konkretizovat, např. přednáška, návod na praktické cvičení aj.)

Studijní opory pro teoretickou výuku

Autor výstupu: doc. MVDr. Markéta Sedlinská, Ph.D.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

Podklady pro přednášku:

Vlastnosti koně I

Morfologické vlastnosti

- Rámec
- Stavba těla + popis jednotlivých tělesných částí
- Pohlavní výraz
- Výška + ostatní míry
- Srst (víry, barvy, odznaky)
- Mechanika pohybu

Fyziologické vlastnosti

- Konstituce
- Habitus
- Temperament
- Charakter
- Kondice
- Růst a vývoj, plodnost, mléčnost, typ vyšší nervové činnosti...

Působ posuzování koně:

- převážně subjektivní (nutná odbornost, praxe, nestrannost)
- důležitý je vždy celkový dojem
- jiné parametry pro různá plemena (tvar hlavy, délka hřbetu...)
- **PODSTATOU NENÍ HLEDÁNÍ VAD!!!!**, ale vyváženost předností a nedostatků vždy podle chovného záměru
- předvádění „na ruce“
- tvrdá rovná venkovní plocha
- na vzdálenost asi 6 m
- nejprve v zootechnickém postoji
- postupně – hlava, krk, horní linie, zád', hloubka a šířka hrudníku, přední a zadní končetiny

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

- následuje předvedení v kroku a klusu

Používané pojmy:

Rámec koně - poměr kohoutkové výšky k délce těla

- podélný obdélník (nejčastěji) – A1/1, teplokrevníci, chladnokrevníci
- čtvercový – orientální koně, klusáci, lipicáni
- vysoký obdélník - hříbata

„přestavěnost“ (u hříbat známka růstu, jinak nežádoucí jev)

Pohlavní výraz

Hlava - typický plemenný znak

- těžká, střední, lehká – rovná, klabonosá, poloklabonosá, štičí, volská, babská
- u hříbat na čele vypouklá
- určuje pohlavní výraz
- na celkovém výrazu se významně podílí oči (bystré, jasné, zapadlé, prasečí, rybí...) a uši (oslí, kravské, zajecí, myší...)
- žuchvy, nozdry, huba, pysky

Krk

- Tvar –dlouhý, úměrný, krátký
- Nasazení – vysoko, nízko (labutí, jelení)
- Převislý hřeben

Hřbet

- lehký, měkký, volný, prosedlaný, proláklý
- štěpený x kapří

Bedra

- Dobře vázaný kůň – krátká až středně dlouhá bedra, široká a pevná (vliv práce – správné nasvalení)
- vlčí bedra
- měkká bedra
- volná bedra

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

- volnější bedra
- pevná dobře vázaná bedra
- lehce klenutá bedra
- klenutá bedra
- kapří bedra
- výrazně kapří bedra

Zád'

- dlouhá, prostředně dlouhá, krátká
- sklon – sražená zád'
- vejčitá, kulatá, louplá, střečovitá

Ohon

- vysoko, nízko nasazený

Hrudník

- úzký, široký

Břicho

- senné, vykasané...

Hrudní a pánevní končetiny

- hodnocení postoje – pravidelný, úzký, široký, sbíhavý, rozbíhavý....
- obvod holeně
- postavení spěnky – strmá, měkká, medvědí..
- tvar kopyta

Srst koně

- Krycí chlupy + podsadové chlupy
- Ochranné chlupy – kštice, hříva, žíně ohonu, rousy
- Hmatové chlupy (oči, pysky, nozdry)
- Chlupové víry

Barvy koní

- vraník – vranka (barva srsti a žíní černá)
- hnědák – hnědka (barva žíní černá, barva srsti v různých odstínech hnědá, černé spodky končetin)

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

- ryzák – ryzka (žíně ve stejné barvě jako srst nebo světlejší, srst různé sytosti červená)
- bělouš – bělka (barva srsti v různé sytosti bílá, vybělující a nevybělující!!!!)
- Izabela neboli žluťák (barva srsti žlutá, žíně bílé)
- plavák – plavka (srst plavá, hříva černá, úhoří pruh, černé spodky končetin)
- strakoš (nejčastěji střídání skvrn bílé a jiné barvy – černý strakoš, hnědý strakoš, červený strakoš, plavý strakoš, žlutý strakoš)

americká plemena jinak jsou označována jinak

U koní se vyskytují pouze dva pigmenty: eumelanin (černý) + pheomelanin (červený)

- barva srsti je kódována geneticky (chromozom, gen, alela)
 - homozygotní x heterozygotní
 - dominantní x recesivní (označení např. AA,Aa,aa)

Barvu koně určuje

- přítomnost (nebo nepřítomnost) pigmentu
- hustota pigmentových zrn
- distribuce (rovnoměrně x shluky)

Základní geny ovlivňující zbarvení: E,A,G,C

E

EE, Ee, - kůň má černý pigment = VRANÍK, HNĚDÁK,

(ale i plavák, některý strakoš, některý bělouš)

ee – kůň nemá černý pigment = RYZÁK

(ale i izabela, některý strakoš, některý bělouš)

A

AA,Aa – kůň má černý pigment pouze na okrajových částech těla = HNĚDÁK, PLAVÁK
(některý bělouš, některý strakoš)

aa – černý pigment rozložen na těle rovnoměrně = VRANÍK
(některý bělouš, některý strakoš)

G

GG – kůň vyběluje („šediví“), ztrácí pigment v chlupech = BĚLOUŠ

Gg – kůň „šediví“ pomaleji = BĚLOUŠ (prokvetlost)

gg – kůň s věkem nevyběluje – kterákoli jiná ZÁKLADNÍ barva

C

CC – kůň je plně pigmentovaný = VRANÍK, HNĚDÁK, RYZÁK, BĚLOUŠ, STRAKOŠ

CCCr – pigment koně je „naředený“ = PLAVÁK, IZABELA, (bělouš, strakoš, „myšák“??)

CCrCCr – pigment koně je dvakrát naředený = pseudoalbín (champagne, pearl, silver....)

Češi (Evropa) – charakteristika základní barvy rozšířená o přídavné jméno popisující odstín či zvláštnosti

- černý hnědák (ryzák, bělouš)
- světlý hnědák (vraník, ryzák)
- prokvetlý, tmavý, kaštanový.....
- tygr, leopard,.....
- doporučujeme NEPOUŽÍVAT!!!!

Amerika – cca 15 základních barev, každá základní barva má až 9 variant, všechny barvy a varianty lze kombinovat se 14 základními typy skvrnitosti/flekatosti!!!! (tobiano, leopard complex...)

vše geneticky podložené

Odznaky

Vrozené – na hlavě, na končetinách, na trupu (bílé skvrny, prokvetlost, tečkování, tmavé skvrny, úhoří pruh, oslí kříž, žebrování....)

Získané – výžehy, jizvy

Doporučená literatura:

Jaromír Dušek a kol.: **Chov koní**, Nakladatelství Brázda, Praha, 1999, 80-209-0282-1

Jan Štrupl a kol.: **Chov koní**, SZN 1983, 04-044-83-04/47

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Podklady pro přednášku:

Vlastnosti koně II

Mechanika pohybu

Statický oblouk

- Kostra hrudní a bederní páteře + hrudní a pánevní končetiny + svaly a vazy
- Svaly mají speciální šlašité uspořádání – není namáhavé – kůň může odpočívat ve stoje

Dynamický oblouk

- Vzniká při pohybu (tlakové a tažné síly)
- Motor jsou pánevní končetiny (pohyb vychází zezadu)
- Hrudní končetiny pohyb zachycují a posouvají tělo dopředu
 - fáze odrazu
 - fáze dopadu -svaly pletence ramenního a hrudní končetiny zachycují dopadající tělo a energii přeměrovávají na pohyb vpřed
 - svaly hřbetní, břišní a krční umožňují pružnost páteře, ovlivňují kvalitu celého pohybu vpřed.

Základní chody koně

Krok

- Čtyř fázový chod, zřetelně slyšíme údery všech čtyř kopyt
- fyzicky nejméně náročný
- rychlost kroku se pohybuje mezi 4–8 km/hod
- nohosled vypadá takto: pravá pánevní, pravá hrudní, levá pánevní, levá hrudní nebo levá pánevní, levá hrudní, pravá pánevní, pravá hrudní (LZ, LP, PZ, PP)

Klus

- Dvou fázový chod, zřetelně slyšíme údery dvou kopyt současně
- rychlost klusu se pohybuje mezi 14–18 km/hod
- Nohosled: vždy dvě diagonální končetiny současně
- Mimochoď
- Dostihový sport – klusáci

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Cval

- slyšíme tři údery kopyt
- rychlost cvalu se pohybuje mezi 250–700 m/min ☺ (15–42 km/h)
- Nohosled
- pravá pánevní – levá pánevní společně s pravou hrudní – levá hrudní
- Levá pánevní – pravá pánevní společně s levou hrudní – pravá hrudní

Kadence - střídání končetin v určitých intervalech

Akce - způsob předvádění končetin v době jejich pohybu nad zemí

Kmih - výsledek odrazové energie pánevních končetin

Ruch - označní rychlosti – mění se prostornost a akce, kadence je beze změny

Prostornost chodu

Délka kroku

Pravidelnost chodu

- Nákrok – jedna končetina se při každém kroku předsunuje více dopředu než končetina párová
- Klus v kolenou – ostré zvedání předních nohou bez vykročení (minimální prostornost chodu), které je v klasickém jezdeckví nežádoucí.
- Rozmetání (rozhozování) – končetiny vykonávají ve fázi vznosu místo rovného pohybu vpřed obloukový pohyb směrem ven.
- Strouhání (zametání) - končetiny vykonávají ve fázi vznosu místo rovného pohybu vpřed obloukový pohyb směrem dovnitř, přičemž se mohou sousední končetiny střetnout a poranit.
- Stíhání – zadní končetina udeří (zachytí) o přední.
- Nerovný křížový krok – končetiny jsou kladeny na pohybové čáře přes sebe, kříží se.
- Kohoutí krok – přílišné a trhavé zvedání jedné nebo obou zadních končetin a prudké spuštění končetiny při došlapu.
- Vytáčivý chod – končetiny se při zatížení vytáčí kolem vlastní osy; vytáčivý chod je způsoben špatným skloubením končetiny, zpravidla v hleznu.
- Kolébavý chod – tělo koně při chodu výrazně balancuje.
- Smíšený chod – kůň vpředu kluše a vzadu cválá nebo naopak.
- Křížování ve cvalu – kůň cválá vzadu vlevo a vpředu vpravo nebo naopak.
- Rozložený chod – diagonální končetiny ve cvalu a klusu nedopadají současně.
- Mimochoď – v klasickém jezdeckví nežádoucí odchylka od správného pohybu koně.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

Doporučená literatura:

Jaromír Dušek a kol.: **Chov koní**, Nakladatelství Brázda, Praha, 1999, 80-209-0282-1

Jan Štrupl a kol.: **Chov koní**, SZN 1983, 04-044-83-04/47

<https://horserookie.com/horse-gaits-terminology>

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Podklady pro přednášku:

Plemena koní

Nejstarší kosterní nálezy odpovídající předchůdcům koní pocházejí z období **před 60 milióny let v Severní Americe**. Speciálně pro vznik koně existuje kompletní **vývojová řada: eohippus, orohippus, mesohippus, miohippus, parahippus, meryhippus, pliohippus, equus**. Z evolučního hlediska má právě člověk a potom kůň nejlépe doložen svůj vývoj.

Evoluce koně, který dosahoval **velikosti lišky, měl pět prstů a žil v bažinatém prostředí**, začíná **na počátku třetihor v tzv. eocénu**, tudíž kůň dostal název **eohippus** a jeho následovník **orohippus**.

Ve třetihorách před 40–11 milióny let dochází ke změnám klimatu (výraznému ochlazení) a mnohá zvířata včetně koní přecházejí po pevninském mostě Beringova průlivu z Ameriky do Asie a dále do Evropy a Afriky.

Z těchto koní se **ve čtvrtohorách** v pleistocénu (období počínající **před 1 miliónem let**) vyvinul **equus, předek našich koní**. Kůň byl již přizpůsoben k rychlému pohybu ve stepích a polopouštích či opatrnému, ale bezpečnému pohybu v hornatém terénu.

V podstatě se mohl opočlověk s dávným equusem setkat na počátku čtvrtohor v asijských oblastech ve starší době kamenné (1 mil. – 200 tisíc let), **v Evropě pravěký člověk až v mladší době kamenné (5 – 3 tisíc let př. n. l.)**.

Domestikace koní probíhala přibližně **před 6000 lety ve východní Asii**. Na začátku sloužil kůň jako potrava a teprve později k práci. Předpokládá se, že se kůň začal nejdříve využívat k tahu – asi před 5 tisíci lety a následně k jízdě.

V současné době existuje ve světě více než 400 plemen koní, což představuje asi 60 mil. koní. V ČR je chováno okolo 100 tisíc koní, ASCHK ČR vede PK 12 plemenům, ostatní jsou samostatná uznaná chovatelská sdružení pro příslušná plemena.

Podle původu po divokých předcích a podle kosterních nálezů rozlišujeme 4 skupiny koní:

- **plemena stepní – mongolská (kertak)**
- **plemena východní – orientální (tarpan)**
- **plemena západní – okcidentální**
- **plemena severní – nordická**

1. PLEMENA STEPŇÍ – MONGOLSKÁ

Kůň Převalského

Předkem stepních koní mongolských byl **kertak**. Posledním divokým koněm ve volné přírodě, který **přežil díky práci odborníků hlavně v zoologických zahradách** a po téměř 100 letech se do divoké přírody navrátil, je kůň převalský. **Jméno získal po svém objeviteli polském generálu v ruských službách cestovateli Nikolaji Michajloviči Przewalském**.

Tento kůň dosahuje kohoutkové výšky hůlkové okolo **130 - 140 cm**, je robustnější, má hrubou těžkou hlavu na krátkém krku se vzpřímenou hřívou, je kostnaté tělesné stavby, s pevným

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

hřbetem a mírně skloněnou zádí. Typická barva je plavá, zpravidla s úhořím pruhem a zebrováním.

První 3 koně převalské nechal dovézt z Halle do Prahy již v roce 1922 prof. František Bílek. Když v roce 1931 vznikla pražská zoo, byli tam koně přemístěni. V 50. letech 20. století existovalo již jen několik desítek koní převalských. Proto byla v Praze zorganizována mezinárodní konference. Tehdy **byla pražská zoo pověřena vedením celosvětové plemenné knihy koní převalských.**

V současné době existuje asi okolo **2000 jedinců** tohoto plemene a **od roku 1995** jsou po náležité přípravě tito koně **vysazováni** do své původní domoviny **v Mongolsku**, kde žijí opět divokým způsobem života.

Další plemena: mongolský kůň, kirgizský kůň, kalmycký kůň, baškirský kůň, kabardinský kůň, kazašský kůň, altajský kůň

2. PLEMENA VÝCHODNÍ – ORIENTÁLNÍ

Podskupina koní íránských

V oblasti dnešního Íránu a okolí se usídlily nejstarší národy a ty již od 2. tis. př.n.l. chovaly koně. Celé podskupině by se tak mohlo říkat **perská**, neboť se zde kdysi rozkládala Persie, obrovská a mocná říše. Tato skupina zřejmě **dala základ dnešním arabským koním.**

Achaltekinský kůň

Dnes je toto plemeno ušlechtilých íránských koní v Evropě i v České republice velmi známé. U nás se o to zasloužila především rodina Havlíčkova, která na počátku 90. let 20. století dovezla do Čech z Turkménie přes 200 jedinců. Bohužel další vývoj způsobil naprosté rozdrobení chovu a jejich záchranu v ČR na poslední chvíli. Díky tomu se ovšem rozšířili mezi řadu menších chovatelů.

Zemí původu je tedy Turkménie při severovýchodní hranici s Íránem. Tam **kmen jménem Achal-Teke choval nejušlechtlejší koně planety.**

Vyznačují se střední velikostí okolo **155 cm**, jsou delšího rámce a **dlouhých linií**, hlava je štíhlá, uši menší, oko výrazné (většinou mandlového tvaru), krk dlouhý a tenčí, prsa a hrudník užší, nehluboký. Mají poměrně **méně žíní**, které jsou řidší. Ve zbarvení se vyskytují nejčastěji ryzáci, plaváci, hnědáci, bělouši, vraníci i isabely, **často ve zlatavých kovových odstínech.**

Achaltekinský kůň byl **vynikajícím koněm pro dlouhé cesty přes pouště a polopouště**, odolným, nenáročným, výkonným a často musel svým jezdcům pomáhat v obranných či útočných bojích. Byl tedy velmi fixován na svého majitele nebo jezdce. To si sebou nese většinou až do dnešních dnů a **není příliš vhodným pro časté střídání jezdců** např. na turistických jízdnárnách (až na výjimky). Je tedy **ideálním koněm pro pevný vztah s jedním člověkem.**

Ze sportovního hlediska byli tito koně využíváni pro distanční jízdy, pro dostihy, a dokonce i pro drezúru. **Na OH v Římě roku 1960 zvítězil jezdec Sergej Filatov na koni Absent.** Tento nádherný vraník získal ještě bronz v jednotlivcích a družstvech na OH v roce 1964 v Tokiu. Tímto skvělým výkonem se velmi upozornilo na achaltekinské koně a v Evropě našli řadu přívrženců. Je vedena světová plemenná kniha.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Donský kůň

Oblastí jeho původu jsou **nížiny v okolí řeky Donu a Volhy v jižním Rusku**. Patří mezi iránská stepní plemena. Jeho **chovateli byli donští Kozáci**, kteří tyto koně používali pro práci v zemědělství, ale zároveň jako koně jezdecké při obraně jižních hranic. **Kozáky můžeme přirovnat k našim Chodům na Domažlicku**, kteří měli rovněž za úkol obranu našich západních hranic. Chodové však měli ve znaku psi – psohlavci, kdežto kozáci byli odjakživa vynikajícími jezdci.

Donští koně a kozáci se podíleli na porážce Napoleona v roce 1813. V 19. století se pro jejich **zušlechtění používal orlovský klusák a později anglický plnokrevník**.

Donský kůň dosahuje výšky 155–165 cm, je dostatečně kostnatý a zároveň souladný. K dalším přednostem patří vytrvalost, odolnost, dlouhověkost a vynikající charakter. Své využití našel v zápřeži i pod sedlem. Nejrozšířenějším zbarvením je **ryzé – často se vyskytují zlatí ryzáci**.

Z donského koně byl ve 20. letech 20. století vyšlechtěn **kůň Bud'onného**.

K dalším zástupcům koní iránských patří:

- **karabaiský** – horské plemeno, oblast Uzbeké a Tádžické republiky
- **karabašský** – horské plemeno, oblast Náhorního Karabachu
- **lokajský** – horské plemeno, název podle kmene Lokai ve středním a JV Tádžikistánu
- **jomutský** – stepní plemeno, název podle kmene Jomutů, západní Turkménie blízký achaltekinskému koni – ale je menší, méně ušlechtilý
- **kolchidský** – horské plemeno, v Gruzii
- **kaspický (pony)** – stepní plemeno, okolí Kaspického jezera, malý do 120 cm

Podskupina koní arabských

Arabský plnokrevník

Je typickým představitelem této podskupiny a **podílel se na vytváření nebo zušlechtování prakticky všech kulturních teplokrevných plemen i některých plemen chladnokrevných**.

Arabští kočovníci získávali ušlechtilé koně z širokého okolí arabského poloostrova, hlavně z dnešních oblastí Íráku, Íránu, Turkménie (i achaltekinské koně)

Rozvoj tohoto plemene nastal hlavně v 7. století za doby Mohameda. Stal se také prostředkem šíření islámu a chov a péče o koně byla předpisy zakotvena v koránu. Velmi rozdílné přírodní podmínky na arabském poloostrově měly za následek i značnou variabilitu jednotlivých místních typů, ale **nejušlechtilejší koně pocházeli z náhorní planiny Nedjed (Nedžed)**. Mohamed musel prchnout v roce 622 z Mekky do Mediny. Cestou ho podle legendy mělo doprovázet početné stádo arabských koní a když zastavil v oáze, aby se osvěžili, ani to nestihli a museli se dát na další útěk. Ze všech koní se prý nenapilo pouze 5 klisen, ty se pak později staly zakladatelkami nejdůležitějších rodin.

Vytváření tohoto plemene probíhalo na základě čistokrevné a příbuzenské plemenitby na podkladě tvrdé selekce dané podmínkami chovu i způsobem života kočovných beduínů. Beduíni si sice nevedli žádné písemné zápisy, ale původy a vlastnosti koní si velmi dobře pamatovali a předávali je ústně svým potomkům. Díky jejich vynikajícímu citu pro chov se vyselektovaly rodiny, které postupně daly název i kmenům. **K pěti původním, které jsou označovány Al-kham-sa (všech pět) patří: Koheilan, Siglavi, O'Bajan, Hadban, Hamdane.**

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Arabský kůň je jemný, velmi ušlechtilý kůň **čtvercového rámce**. Kohoutková výška hůlková pouštního araba je okolo **150 cm**. Má kratší, suchou, výraznou hlavu zpravidla s konkávním (štičím) profilem (u pouštních arabů je spíše rovná, dříve i mírně klabonosá), výrazné oko, široké nozdry, uši mnohdy bývají vykrojené směrem dovnitř. Krk je vysoko nasazen, hřbet a bedra jsou krátká, záď bývá rovnější s vysoko nasazeným ocasem. Končetiny jsou suché, jemné, kopyta malá a tvrdá. Pro arabské koně je typické **bílé zbarvení**, ale vyskytují se i **hnědáci, ryzáci či vraníci**. Vyznačuje se velkou vytrvalostí a skromností. Koně jsou velmi inteligentní, citliví a oddaní člověku.

Nejvýznamnějším chovem arabských plnokrevníků v **Egyptě je hřebčín El Zaraah u Káhiry, v Evropě určitě Janow Podlaski a Michalow v Polsku, na Slovensku Topolčianky, v Německu Marbach, v Maďarsku Babolna, oblíbený je chov arabských plnokrevníků v USA.**

Od pradávna byli stvořeni pro dálkové cesty, takže dnes jim vyhovují **soutěže ve vytrvalostním ježdění** – vítězí i na světových jezdeckých hrách, stále se ještě konají speciální dostihy pro arabské koně, svého času bývaly organizovány třeba na hlavním polském závodistišti ve Varšavě. Dnes se mnohdy účastní hlavně „soutěží krásy“. Světově proslulé jsou aukce v Janowě Podlaském. V ČR jsou chovatelé plnokrevných arabů sdruženi Asociací chovatelů arabských plnokrevných koní **ACHPAK**, organizují národní a mezinárodní přehlídky, kterých účastní i zástupci královských rodin např. z Jordánska (princezna Allia). Světová organizace chovatelů arabských plnokrevných koní má zkratku **WAHO**.

Arabský kůň

Někdy je také označován jako **arabský polokrevník**. Vznikl křížením arabských plnokrevníků s ostatními teplokrevnými plemeny většinou orientálního původu a dalším jejich připařováním mezi sebou.

Exteriér arabského koně je ovlivňován podílem arabského plnokrevníka v původu. Většinou se jedná o koně většího tělesného rámce, který má KVH **155–165 cm** a hmotnost okolo 500 kg. Tělesný rámec bývá čtvercový či mírně obdélníkový, je harmonické a ušlechtilé stavby. Hlava je suchá a mívá také štíčí profil. Krk je silnější výše nasazený, kohoutek výrazný, hřbet pevný a kratší dobře vázaná bedra. Končetiny jsou suché a pevné, chody prostorné.

Původně se arabští koně dováželi pro zušlechtění teplokrevných koní hlavně pro vojenské a jezdecké účely. Největšího rozkvětu dosáhl tento chov v 19. století a z těch dob nám zde zůstaly některé tzv. rakousko-uherské kmeny: **Shagya** (1830) - hlavně bělouši, z něhož se vyvinulo samostatné uznané plemeno, dále **Dahoman** (1846) – převážně hnědáci či **Gidran** (1816) – hlavně ryzáci a občas i hnědáci ad.

Shagya-arab

Z arabského koně či polokrevníka se osamostatnil kmen Shagya-arab. Zakladatel se narodil v roce **1830 v Sýrii** a v roce 1836 jej zakoupil plukovník Herbert od beduínů kmene Bani Saher za 1800 zlatých pro rakousko-uherské hřebčiny. Byl to 159 cm vysoký smíšený žlutý bělouš. Šest let působil v maďarském hřebčíně **Bábolna**, kde má mj. pěknou sochu, a zanechal zde několik synů, z nichž nejvýznamnější byl Shagya IV. Jeho další vynikající synové se dostali do hřebčína Mezöhegyes, do Radovce či do Topolčianek.

V Radovci se v roce 1899 mj. narodil mimořádný plemeník Shagya X (Sh II – 246 Sheraky), který po sobě zanechával s různými arabskými klisnami velmi kvalitní a vyrovnané potomstvo.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Během 1. sv. války se několikrát stěhoval a značně strádal. **V roce 1921 se dostal do Kladruhu n. L. Kromě dočasně ustájených orientálních koní připouštěl i starokladrubské klisny.** Dožil se 28 let. Shagyové dosahují výšky okolo 155 cm, jsou mohutnější než plnokrevní arabové, nejčastější zbarvení je bílé.

Svaz chovatelů Shagya-arabů byl v ČR založen hlavním iniciátorem Otto Dlabolou a chovateli těchto koní v roce 1993 a je součástí mezinárodní organizace, která sídlí ve Švýcarsku a pravidelně vydává časopis Shagya-arab. Každý rok jsou v naší zemi pořádány národní přehlídky zpravidla s mezinárodní posuzovatelskou komisí.

Berberský kůň

Berberský kůň patří k významným plemenům, na jejichž vzniku se významně podílel arabský kůň. Původní kůň tarpaniho typu chovaný v oblasti **severní Afriky (dnešní Lybie, Alžír, Tunis, Maroko) byl v 5. století ovlivněn koněm západním a pak zušlechtěn arabským koněm.** Když se Maurové dostali na území Iberského poloostrova (což bylo v letech 711 – 1492) vzali sebou i koně a úspěšně s nimi na území Španělska i Portugalska navázali na tamní chov a vytvořili původního starošpanělského koně.

Tělesný rámec berbera je o něco vyšší než u araba. Je méně ušlechtilý a mírně klabonosou hlavou, delším níže nasazeným krkem a delším hřbetem. Končetiny má suché a pevné, dosahuje vyšší akce a menší prostornosti na rozdíl od arabského plnokrevníka.

Význam berberského koně je především pro vznik starošpanělského koně, později i anglického plnokrevníka (Godolphin Barb.) a amerického klusáka (berberů vynikají vytrvalým klusem). Využití nachází v tradičním životě s posledními kočujícími beduíny, dále je vítaným koněm jezdeckým a uplatňuje se hlavně ve vytrvalostních soutěžích (endurance).

Další koně náležející do podskupiny koní arabských:

- **perský arab** – je chován v oblasti Írán pod silným vlivem koně arabského
- **těrský** - pochází z těrského (stavropolského) hřebčina na severním Kavkazu, v typu araba, většinou bílý, vytrvalý, vhodný pro endurance a dostihy

Anglický plnokrevník

V Anglii se projevoval vztah k dostihům již v dávných dobách římských a tato záliba se udržela do dnešních dnů. Původně Angličané závodili na jejich ponících, pak dováželi koně chladnokrevné, španělské i teplokrevné a jejich lehčí varianty používali k závodění. Arabští koně se na ostrovech začali objevovat ve větším měřítku s počátky křížáckých výprav.

Za základ vzniku anglického plnokrevníka je uváděno tzv. **100 královských klisen „royal mares“** a tři nejvýznamnější pleménici: Byerley Turk, který se narodil v roce 1680, o 6 let později byl ukořistěn u Budy v bitvě s Turky kapitánem Robertem Byerleyem. Druhý hřebec **Darley Arabian** se narodil v roce 1700, v roce 1702 byl koupen lordem Darleyem v Sýrii v okolí Damašku a posléze v roce 1713 dovezen do Anglie.

K trojici patří **Godolphin Barb** narozený v roce 1724 v Maroku, který se přes Francii dostal v roce 1730 do Anglie, a to přes chovatele koní Cooka k lordu Godolphinovi. Původně působil jako prubíř, ale když připustil klisnu Roxanu, narodil se výborný hřebec Cade a tak Godolphin dostal více příležitostí a jeho potomstvo bylo vynikající na dráze.

Největší zastoupení v chovu (více než 80 %) má dlouhodobě Darley Arabian.

V roce 1791 došlo k sepsání a vydání první plemenné knihy A 1/1, tehdy bylo v prvním díle General Stud Book asi 5500 koní. K uzavření PK došlo v roce 1803.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Za nejrychlejší koně všech dob je považován **Flying Childers** narozený v roce 1715. Jedním z nejslavnějších plnokrevníků je **Elipse**, narozený při zatmění slunce v roce 1764, který vyhrál 19 dostihů a 7 heatů a nikdy nebyl poražen. Jeho ještě úspěšnější následovnicí byla uherská klisna **Kincsem**, která se narodila v roce 1874 a vyhrála neuvěřitelných 54 dostihů a rovněž nebyla nikdy poražena.

Anglický plnokrevník byl šlechtěn výhradně jednostranně na rychlost, další vlastnosti či exteriér byly druhořadé. Až později se k nim začalo přihlížet, ovšem do dnešních dnů je to plemeno značně rozdílného exteriéru, výšky i charakteru.

Tito nejrychlejší koně světa jsou obdélníkového rámce, dlouhých linií a dosahají průměrně 155–170 cm KVH. Hlava je suchá, výrazná, s rovným profilem, krk níže nasazený a dlouhý, výrazný kohoutek, dlouhý je i hřbet, končetiny suché, kopyta pevná. Lopatka je šikmá a chody tudíž ploché, **celý exteriér tohoto koně je uzpůsoben k dosahování maximální rychlosti**. Je velký rozdíl v tělesném rámci, liniích a exteriéru u koní chovaných u nás či přímo ve Velké Británii, kde jsou jejich koně právě většího tělesného rámce a mnohdy působí velmi robustním dojmem silného ušlechtilého teplokrevníka. Ač zpravidla v překážkových dostizích závodí hodně koní z rovinových dostihů, již se dlouhodobě sledují linie, které mají lepší dispozice pro skokové schopnosti a pro rychlost.

Ke klasickým rovinovým **nejvýznamnějším liniím patří: Phalaris, Hyperion, Blandford, Ribot, Teddy, Prince Rose, Black Toney** ad. **Nejčastější zbarvení je hnědé, ryzé, černé nebo bílé.**

V našich zemích patřil k velký propagátorům a chovatelům A 1/1 kníže Trauttmansdorf, který zorganizoval v Kopčanech v roce 1817 dostih mezi arabským a anglickým plnokrevníkem, zvítězil plnokrevný Grimalkin. Dále mnoho koní A 1/1 dovezl hrabě Oktavián Kinský do Chlumec n. C. Nejvýznamnější chov založil v roce **1886 Aristid Baltazzi v Napajedlích**. Později se chovu anglického plnokrevníka věnoval hřebčín Xaverov, Zákupy – Mimoň, JZD Všelibice a mnoho dalších státních zemědělských podniků. Dnes je chov kromě ohrožených Napajedel velmi roztráštěný a angličtí plnokrevníci se více nakupují v zahraničí.

Kolébku chovu a dostihů v Anglii je **Newmarket**, kde byl v roce 1963 založen národní hřebčín. Významnými chovateli A 1/1 je stále Anglie, Irsko, Francie a Austrálie. Největším chovatelem jsou však USA (hlavně Kentucky).

Koně s anglickou krví

Anglický polokrevník

Dříve se běžně koně s určitým podílem anglické krve označovali jako angličtí polokrevníci, pokud měli krve **A 1/1 nad 75 %, pak se jím říkalo vysoko v krvi**.

Dnes tento název plemene vymizel a jsou označováni jako teplokrevníci – český, slovenský...

Nicméně angličtí plnokrevníci převzali arabům v 19.st. výhradní postavení zlepšovatelů a byli používáni pro korekci a vylepšení běžných teplokrevných, chladnokrevných i pony plemen.

Angličtí plnokrevníci se zapsali do vzniku tzv. starých rakousko-uherských kmenů **Furiso, North Star** či **Przedswit**.

Angloarabský kůň

Vznikl splynutím **arabského a anglického plnokrevníka a polokrevníka**. Výsledkem byl většinou **velmi dobrý jezdecký kůň**, středně velkého tělesného rámce, s výškou okolo 160 cm KVH, ovšem mnohdy s příliš živým temperamentem.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Nejvíce byl tento kůň chován na jihu a západě Francie (jeho chovu se věnoval např. hřebčín Pompadour). Angloarabští koně byli a jsou využíváni ve vysoké jezdecké škole Cadre Noir (Černí jezdci) v Saumuru., kde předvádějí drezurní i skokové ježdění nejvyšší úrovně. Běžně je tento kůň používán v jezdeckém sportu **pro drezuru, parkury i všestrannost, místy je specializován na dostihy**. Francouzští angloarabové jsou velmi ušlechtilí a elegantní. Od 19. století byli dále angloarabové chováni také ve Španělsku, v Polsku a rovněž v Rakousku-Uhersku – typickým zástupcem je byl **Star of Hannover (již vymizel) a Gidran**.

Anglonormanský kůň

Tento kůň je také označován jako francouzský jezdecký kůň nebo také selle francais.

Oblast Normandie u průlivu La Manche měla nejbližší k Anglii a tak místní normanští koně byli od 19. století zušlechtováni anglickým plnokrevníkem. Chov tohoto plemene je tedy orientován na sever Francie. U nás nejznámějším původním anglonormanem byl hřebec a zakladatel kmene a posléze i plemene Nonius.

Název selle francais je používán od roku 1963 a charakterizuje ušlechtilého sportovního teplokrevního koně. Je využíván v mnoha disciplínách jezdeckého sportu. V chovu se podílel na zušlechtování hannoverských a holštýnských koní (Cor de la Bryere).

Tento kůň středního až většího rámce dosahuje výšky okolo 165 – 175 cm. Nejčastějším zbarvením je hnědák nebo ryzák. Významnými místy chovu těchto koní je Národní hřebčín Le Pin nebo St. Lo v Normandii (asi 200 km západně od Paříže).

K nejvýznamnějším plemeníkům patřil: Almé po Ibrahim, Starter po Rantzau, Mexico po Furioso (ovšem francouzském narozeném v roce 1939), Laudanum po Boran ad.

Jedním z prvních zástupců tohoto plemene v čele byl hřebec Mykonos.

Koně s krví arabskou a berberskou

Starošpanělský kůň

Tento kůň vznikl na podkladě krve arabské a berberské. V době vpádu Maurů na Iberský poloostrov (v 8. století) s nimi přišli i tito koně a následně s nimi byl zušlechtován původní kůň západní. Stali se z nich velmi vyhledávaní koně, pro jejich dobré jízdní vlastnosti a to jak pod sedlem, tak v zápřeži.

Starošpanělský kůň se vyznačoval střední velikostí, klabonosou hlavou, dlouhým vysoko nasazeným krkem, nevýrazným kohoutkem, strmou lopatkou a svalnatou mírně skloněnou zadí. Měl vysokou akci předních končetin. Byl vytrvalý a **výborně použitelný do těžkých kočárů – karos nebo jako kůň rytířský**.

Původní starošpanělský kůň se vyskytoval téměř **ve všech klasických barevných typech – od vraníků, přes hnědáky, bělouše, isabely, plaváky, strakoše po albíny či pseudoalbíny**.

Starošpanělský kůň se již v roce 1493 dostal i na území Ameriky. Dnešní divocí mustangové jsou potomky zdívočelých španělských koní, takže se nejedná o původní divokou formu koně.

Andaluský kůň - pura raza española, PRE (čistokrevné španělské plemeno)

Ve Španělsku se používá označení **PRE**, v zahraničí je pro něj využíván název andaluský kůň. Hlavní chovatelskou oblastí tohoto koně je **jihozápadní Španělsko**, především oblast okolo Jerez de la Frontera. Sevilly a Cordoby. **Rozkvět chovu těchto koní může být spojován s počátkem vlády Habsburků ve Španělsku a s objevem Ameriky, tedy v době závěru**

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

renesance a v průběhu baroka. Bohaté Španělsko tak mohlo chovat ušlechtilé koně, kteří byli vyváženi do celé Evropy, včetně našich zemí.

Podílel se na vzniku koní **starokladrubských, lipických, fríských, ale i dánských, holštýnských, hanoverských či oldenburských.** Geny původních andaluských koní jsou i v americkém mustangovi a westernových plemenech Severní a Jižní Ameriky.

Éra španělských či andaluských koní končila v závěru 18. a hlavně v 19. století, kdy i španělští koně byli neúměrně překříženi anglickým plnokrevníkem či dalšími teplokrevními plemeny. Řádná obnova chovu začala až založením **nové plemenné knihy PRE v roce 1905.**

Kartuziánský typ (cartucha), který chovali především mniši z kartuziánského kláštera v Jerez de la Frontera, je považován za původově nejčistší. Ve Španělsku se používalo rozdělení na tzv. **genetty**, velmi ušlechtilé koně a **villanos**, kteří byli větší, silní, ale ne tak exteriérově souladní. Vynikali však lepším pracovním výkonem.

Andaluští koně jsou zpravidla čtvercového nebo mírně obdélníkového rámce, KVH činí okolo 155 – 160 cm. Hlava je ušlechtilá, suchá, většinou s rovným či mírně klabonosým profilem, krk je silný, vysoko nasazený a výrazně klenutý. Kohoutek bývá nevýrazný ale dlouhý, pevný hřbet, silná a dobře vázaná bedra, kulatější srázná zád', nízko nasazený ocas. Lopatka je strmější, hrudník hluboký a široký. Velmi časté jsou bohaté a dlouhé žíně na krku i v ocase. Barevně **převažují bělouši, tmaví hnědáci a vraníci.** Méně se vyskytují dříve časté isabely, plaváci či strakoši.

Tito koně mají vysokou akci, výbornou jezditelnost, snadno se shromáždí a podsadí. Kromě toho, že jsou využíváni jako koně pro býčí zápasy, jako koně honáctí či pro různé jezdecké slavnosti, pak své uplatnění nacházejí v klasické i moderní drezuře a pochopitelně v rekreačním ježdění. Zástupci tohoto plemene se na přelomu 2. a 3. tisíciletí úspěšně účastnili OH v drezurních soutěžích.

Lusitánský

Vznikl na podobném podkladě jako kůň andaluský. Původně byl chován pro potřeby ceremoniálu portugalského dvora. V roce 1748 byl založen v portugalské provincii Alentejo hřebčín Altér do Chao, později zvaný Altér Real, který měl za úkol dodávat koně na lisabonský královský dvůr. Dalším významným hřebčínem byl Fonte Boa.

Počátkem 19. století byl lusitánský kůň téměř zlikvidován. Ke znovuoobnovení se používala různá plemena včetně normandského a hannoverského koně, anglického plnokrevníka a araba, ovšem neúspěšně. Pak byl zakoupen větší počet andaluských klisen a s nimi došlo k regeneraci koně lusitánského. Dnes chová hřebčín Altér Real více než 300 lusitánských koní, většinou v barvě hnědé.

Zástupcem lusitánského koně je mj. **kmen Rudolfo**, založený hřebcem téhož jména, který se narodil v roce 1968 v Portugalsku. Nákup tohoto bělouše sloužil **k přilítí krve starokladrubským koním.**

Starokladrubský kůň

Živou barokní perlou je kůň starokladrubský, typické a dlouhou dobu **jediné původní české plemeno.** V současné době je **jediným koněm na světě, který má Řádu plemenné knihy uveden cíl chovu pro ceremoniální účely s historií dlouhou více než 400 let.**

Chov koní v Kladrubech má svou dlouhou tradici mnoha staletí (již za kladrubských zemanů či šlechtického rodu Pernštejnů). Kladruby a pardubické panství získal v roce 1560 císař

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Ferdinand I. spolu s Maxmiliánem II. částečně darem od českých stavů a částečně nákupem přes českou královskou komoru.

Císař Rudolf II. hřebčín v roce 1579 povýšil na císařský. Základem chovu byli koně krve staršpanělské a staroitalské. Hlavním posláním starokladrubských koní byla ceremoniální služba na císařském dvoře a u vysokých církevních hodnostářů, ale i pro běžnou práci v jejich hospodářských zázemích.

Původně byli tito koně v různých barevných variantách, od 18. století v barvě bílé a černé. Kladrubský hřebčín patřil po více než 3 století k nejpřednějším evropským hřebčínům a koně i jeho zaměstnanci požívali velké podpory a vážnosti.

V roce 1918 byl hřebčín zestátněn a chov starokladrubských koní ohrožen. Začal převládat chov teplokrevných koní (od roku 1826 byl v hřebčíně i chov anglických plnokrevníků) a starokladrubský vraník téměř vymizel. Velkou snahou prof. PhDr. MUDr. Františka Bílka, DrSc. došlo k regeneraci vrané varianty starokladrubského koně a k její záchraně.

Dle Řádu PK SKK je chovným cílem: kůň středně velkého až velkého obdélníkového rámce s korektní stavbou těla, harmonickými proporcemi a typickou klabonosou hlavou s výrazným velkým tmavým okem. Vyznačuje se pravidelnými kadencovanými chody s typickou vysokou akcí hrudních končetin v klusu. Cílem je zachování jediného původního českého plemene koní v typu galakarosiéra s využitím k ceremoniální a reprezentační službě, soutěžím spřežení, drezuře, baroknímu a rekreačnímu ježdění.

Standardy plemene: hřebci by měli dosahovat KVH od 162 do 174 cm, klisny od 159 do 171 cm, Ohol u hřebců okolo 22,5 cm a u klisen 21,5 cm, průměrná hmotnost se pohybuje okolo 600 kg.

Bělouši byli původně chováni pouze v kmenech **Generale** a **Generalissimus** (jejich zakladatelem byl vraník Pepoli (nar. 1764), dnes jsou chováni v 5 kmenech: **Generale**, **Generalissimus**, **Sacramoso**, **Favory** (kladrubo-lipický) a **Rudolfo** (lusitano), vraníci byli původně chováni v kmenech **Sacramoso** a **Napoleone** (zlikvidován vyřazením v roce 1922), dnes jejich chov tvoří rovněž 5 kmenů: **Sacramoso**, **Solo**, **Siglavi Pakra** (arabo-lipický), **Romke** (fríský) a **Generalissimus**.

V současné době je na celém světě chováno přibližně 1600 starokladrubských koní, z toho je asi 450 chovných klisen (bělek a vranek), v Kladrubech a Slatiňanech je přibližně 600 těchto koní, ostatní je v privátním držení. Nejlepší chovní koně jsou zařazováni do základních stád obou hřebčínů, další určení k prodeji zůstávají z poloviny v ČR, další odcházejí za hranice, nejčastěji do Německa, Rakouska, Švédska, Dánska, Švýcarska, Holandska, Francie apod.

Lipický kůň

Nejbližším příbuzným koně starokladrubského je kůň lipický. Původně pochází ze slovinského hřebčína Lipice, který byl založen Karlem Štýrským (strýcem císaře Rudolfa II.) v roce 1580.

K nejstarším kmenům patří **Favory** a **Maestoso**, kteří pocházeli z hřebčína z Kladrub, dále **Conversano** a **Neapolitane** španělsko-italského původu, **Pluto** z Dánska a **Siglavy** arabského původu. Ke dvěma novějším kmenům patří **Incitato** a **Tulipán**.

Oproti kladrubským koním je lipicán menšího vzrůstu, KVH se pohybuje okolo 155 cm. Bývá zpravidla obdélníkového rámce, s rovnou či mírně klabonosou hlavou, vysoko nasazeným krkem, méně výrazným kohoutkem, končetiny jsou pevné, suché s dobrou kvalitou kopyt. Nejčastěji se chová v barvě bílé, občas se vyskytují hnědí a vraní lipicáni. Využívá se hlavně

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

k jízdě pod sedlem, má vlohy pro drezurní ježdění, které ho předurčily pro využití ve vysoké španělské jezdecké škole ve Vídni. Průběžně býval také využíván do lehčí zápřeže.

Nyní je chován stále v **Lipici**, dále v rakouském **Piberu**, ale také v **Topolčiankách**, v řadě maďarských či rumunských hřebčínů a v řadě menších chovů po celém světě včetně ČR.

Fríský kůň

V současné době je velmi populárním plemenem fríský kůň. Jeho existence byla ohrožena v 60. a 70. letech 20. století, kdy téměř vyhynul. Díky svému impozantnímu exteriéru, dlouhé hřívě a žíním a vysoké akci se stal velmi oblíbeným. Je vhodným koněm pro rekreační ježdění, ve výkonnostním sportu (např. zápřeže) ho předčí většina ostatních barokních plemen (kladrubáci, lipicáni).

Je to **plemeno vzniklé v Holandsku** na podkladě krve koní starošpanělských. Původně byl rytířským koněm, později sloužil v těžké zápřeži a v 19. a 20. století býval využit pro všeobecnou potřebu hospodářů – jezdili s ním na pole, na nákup či do kostela. Je chován v barvě černé.

V chovu starokladrubských vraníků byl využit k rozšíření krevní základny **fríský hřebec Romke (1966)**, který ve **Slatiňanech založil vraný kmen**.

Knabstrupský kůň

Tento kůň má své prapředky rovněž ve Španělsku. V době napoleonských válek získal Major von Lann ze statku jménem Knabstrup (na ostrově Seeland) kořistní klisnu španělského původu jménem Flaebhepen. Ta pak byla na statku zařazena do chovu společně s frederigsborskými koňmi a svou zvláštní barvu velmi předávala potomstvu.

Knabstrupové se vyznačují bílou barvou s velkými hnědými skvrnami, čili tygrováním. Obdobné zbarvení u nás mívají třeba někteří norici.

Pro své originální zbarvení jsou tyto koně velmi často využíváni v cirkusech, občas také v barokním ježdění, (jinak na tomto koni jezdila filmová Pipi dlouhá punčoška).

Klusáci

Orlovský klusák

Na vzniku tohoto plemene se v 18. století za vlády Kateřiny II. podíleli **koně s krví starošpanělskou a arabskou**. Střediskem chovu byl **ruský hřebčín Chrenovoj hraběte Alexeje Grigorijeviče Orlova Česmenského**. Cílem hraběte bylo vyšlechtit rychlého koně, který by umožňoval i rychlejší přesuny mezi jednotlivými vzdálenými městy.

Největší vliv na chov měl arabský hřebec jménem **Smetánka**. Jeho potomstvo s dánskými klisnami, které měly podíl krve španělské, mělo vynikající klusácké vlastnosti. Španělský původ se projevil ve **větším tělesném rámci (KVH okolo 160 cm) a vysoké prostorné akci**. Rychlost a vytrvalost dodávali arabští koně. Dále se na vzniku podíleli také koně frederigsborští, norfolkští klusáci a holandští harddraveri (rychlí klusáci).

Nejčastěji se vyskytuje v **barvě bílé, hnědé a černé**.

Z jeho zástupci působili po 2. sv. válce v **chovu staroklarubských běloušů, a to hřebci Legion, Barzoi a Mikrob, ale kmeny nezaložili**.

Orlovský klusák je nejvíce využit **pro klusácké dostihy a jako lehký kočárový kůň**.

Americký klusák

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Americký klusák vznikl rovněž v 18. století, a to na podkladě krve **holandských harddraverských klisen, kanadského klusáka (mimochoďníka), ale i anglického plnokrevníka a arabského a berberského koně.**

Americkým klusákům se také někdy říká „**standardní klusák**“, protože na počátku šlechtění, kdy běhali v zápřeží s kočáry, museli **zolat jednu míli za předepsaný „standardní“ čas**, aby se mohli zúčastňovat následných dostihů. Selekcce pak byla převedena pouze na dostihovou dráhu a na začátku byla jako u A 1/1 prováděna na rychlost, nikoliv na exteriér.

Americký klusák je zevnějškem podobný anglickému plnokrevníkovi, KVH se pohybuje mezi 155–160 cm, má delší hřbet, široký, silný hrudník. Chová se ve většině barev, hlavně v hnědé. **Kromě Ameriky je rozšířen po celém světě – např. Německo, Rakousko, Skandinávie, Maďarsko i ČR.**

Ruský klusák

Ruský klusák vznikl v 19. století **křížením orlovského a amerického klusáka**. V relativně krátké době se podařilo na základě tvrdého tréninku a za přísných selekčních podmínek na dráze vyšlechtit koně, který je rychlejší než orlovský klusák. Je však o něco menší, ale vyrovnaného typu i výkonnosti.

Uplatnění nachází především **na klusáckých dostihových drahách** a stává se také **zušlechťovatelem řady teplokrevných plemen v Rusku.**

Francouzský klusák

Toto plemeno vzniklo také v 19. století, a to na podkladě krve **anglonormandské a krve norfolkských klusáků**. Cílem šlechtění byl nejenom **rychlý klusácký kůň**, ale kůň **pro lehký tah a jezdecké účely**.

Zkoušky pod sedlem jsou proto prováděny také pod sedlem na dlouhé trati (do 6 km) a nesou značnou váhu (přes 60 kg). Vynikajících časů na klusáckých dostizích dosahují především na dlouhých tratích. Francouzský klusák se velmi často vyváží do sousedních zemí jako je Belgie a Německo, ale i Holandska.

Teplokrevní koně

Česká teplokrevná plemena

Staré rakousko-uherské kmeny Furioso, Gidran, Przedswit, North Star, Nonius, Shagya ad. byly chovány ve státních Rakousko-Uherských hřebčínech a hřebčincích. Většinou plnokrevní předci položili základy polokrevnému a posléze teplokrevnému chovu koní. Původně byli tito koně využíváni pro vojenské a běžné jezdecké účely (lehčí typ) a pro potažní práci v zemědělství (těžší typ).

Český teplokrevník

V průběhu 1. pol. 20. století se k původním rakousko-uherským kmenům přidávala krev oldenburských koní, později hannoverských. Další hannoverská krev přišla v 60. letech, následovala krev koní trakénských, holštýnských a od 90. let 20. století zde působí plemeniči hlavně s krví koní německých, francouzských a holandských populárních teplokrevných

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

plemen. Významné linie nebo plemeníci, kteří působili v ČT, jsou uvedeni u jednotlivých zahraničních plemen.

ČT s větším podílem české krve si udržel **snadnou jezditelnost a velmi dobrý charakter**. ČT jsou využíváni ve všech disciplínách sdružených pod ČJF, s důrazem na skoky, drezúru a všestrannost. Dnes můžeme nazvat českého teplokrevníka evropským teplokrevníkem.

Slovenský teplokrevník

Český slovenský teplokrevník je **uměle vytvořené plemeno**, které v sobě obsahuje vybrané plemenné hřebce většinou zahraniční provenience, kterými jsou inseminovány hlavně klisny českého teplokrevníka. Hříbě pak zpravidla bývá zapsáno do slovenského teplokrevníka. Cílem bylo vyšlechtit výkonnostního sportovního koně.

Slovenský teplokrevník

Slovenský teplokrevník na Slovensku je teplokrevné plemeno **rovněž postavené na původní krvi rakousko-uherských kmenů**. Více se v něm vyskytoval těžší teplokrevník **Nonius**. Dnes je i slovenský teplokrevník syntézou mnoha evropských ušlechtilých teplokrevných plemen, takže ho lze také označit za evropského teplokrevníka.

Moravský teplokrevník

Je postaven **na snaze o obnovu původních rakousko-uherských kmenů**, takže se v něm opět objevují Przedswitové, Furiosové a další kmeny. Cílem není produkce vysoce výkonných skokových nebo drezurních koní, ale **koní velmi dobré kvality, výborného charakteru a snadné jezditelnosti**.

Kůň Kinský

Původně koně vysoko v krvi A 1/1 používání pro parforsní hony a překážkové dostihy, později koně s širokou škálou **využití ve sportu i v rekreačním ježdění**. Kinští chovali koně od 13. století. Nejvýznamnějším chovatelem byl Oktavián hrabě Kinský, který založil hřebčín na Ostrově u Chlumce nad Cidlinou a zároveň plemennou knihu, obojí v roce 1832. V roce 1836 zorganizoval první parforsní hon v Čechách podle anglických pravidel, o 10 let později první pánskou (nikoliv důstojnickou steeplechase) v Čechách a v roce 1874 stál u zrodu Velké pardubické. Jeho příbuzný Karel kníže Kinský z Heřmanova Městce vyhrál v roce 1883 jako první cizinec (a našinec) na klisně Zoudone Velkou národní v Liverpoolu.

Koně Kinští vyhráli 6x Velkou pardubickou – nevýznamnější byla isabela klisna Norma, která zvítězila v roce 1937 s Latou Brandisovou (zatím pouze tato žena vyhrála VP).

Typické zbarvení je **isabela a plavák**, ale mohou se vyskytovat i ryzáci, hnědáci, vraníci, výjimečně i velmi světlé isabely (pseudoalbíni). Do koní Kinských nepatří bělouši a strakoši. Mají vynikající charakter, snadnou jezditelnost a velmi dobré skokové vlohy.

Zástupci plemene: Temby II, Ceasar, Magyarad, Sláva, Pohanka, Norma, Nestor, Punč, Červánek, Div ad. V roce 1997 byli koně Kinští uznáni rázem českého teplokrevníka a v roce 2005 se stali samostatným plemenem. Sídlo Svazu chovatelů koní Kinských je na Hradišťku u Sadské u Poděbrad.

Německá plemena teplokrevných koní

Východofríský kůň

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Je těžší teplokrevný kůň, vzniklý na podkladě krve koní španělských, posléze fríských, oldenburských a hannoverských, zušlechtován byl anglickým plnokrevníkem. Býval lehčím koněm než např. kůň oldenburský.

Nám dodnes známým zástupcem tohoto plemene je **hřebec Ardo II, který je ztvárněn Josefem Václavem Myslbekem**, když zhotovoval jezdeckou sochu sv. Václava.

Oldenburský kůň

Původně těžší typ teplokrevných koní z oblasti severního Německa. Původní „starofříští“ koně byli dále v chovu doplňováni koňmi španělskými, anglickým plnokrevníkem, clevelandskými hnědáky, anglonormany a hannoverány. Do naší země se dováželi hlavně po první světové válce, kdy měli nahradit sice silné, ale oproti teplokrevníkům pomalé belgické koně v zemědělství a v hospodářství.

Nové typy oldenburských koní jsou v podstatě k nerozeznání od ostatních ušlechtilých teplokrevníků a jsou využíváni rovněž v drezurních a skokových soutěžích. **Těžší kočárový typ oldenburských koní se vyskytuje kromě oblasti Oldenbruska a v jižním Sasku v hřebčinci Moritzburg** (u Drážďan) a na několika dalších místech.

Hannoverský kůň

Nejvýznamnější chovatelskou oblastí Německa je Hannoversko ležící v Dolním Sasku. I Hannoverský kůň byl původně mohutným hospodářským koněm, který se však již v první polovině 20. století orientoval i na sportovní využití a díky tomu měl před ostatními plemeny poměrně velký náskok.

Hannoverský kůň se vyvinul z mohutného středověkého (rytířského) koně a němečtí chovatelé ho posléze zušlechtovávali koněm arabským, anglickým plnokrevníkem a koněm trakénským. Velkou pozornost věnovali čistokrevné plemenitbě.

Státní chov těchto koní je soustředěn v **hřebčinci v Celle**, privátní chov je rozset po většině Dolního Saska s aukčním střediskem **ve Verden**, kde je mj. i hipologické muzeum (Pferdemuseum).

Zástupci plemene: **Abglanz, Der Löwe, Detektiv, Ferdinand, Goldeschaum**. Nejznámějším otcem skokovým hannoverských koní byl plemník **Gotthard** po Goldfisch II.

V ČR patřili k nejvýznamnějším zástupcům plemene: **Alarm, Almhirt, Diktant, Dietward, Duellant, Kornett, Libero, Salut, Servátor ad.**

Holštýnský kůň

Z úrodného Holštýnska na severu Německa pocházel **velký hospodářský kůň**, který měl původně i velmi široká (talířovitá) kopyta, aby se nebořil v měkké vlhké či rašeliništní půdě. Na vzniku tohoto koně se podíleli původní koně spíše západního typu, kteří byli později zušlechtováni koňmi yorkšírskými, arabskými, andaluskými, anglickými plnokrevníky ad. Naopak holštýnský kůň se podílel na zakládání či zušlechtování mnoha chovů a plemen v Německu, Francii, Rakousku-Uhersku, Polsku ad.

Postupem doby se hlavně ve druhé polovině 20. století díky pečlivému chovatelskému výběru změnil **ve špičkového sportovního koně**. Dnes je v jeho chovu silně zastoupen francouzský jezdecký kůň selle francois hlavně prostřednictvím plemníka **Cor de la Bryere a Almé**.

Z A 1/1 měli zásadní vliv na chov **Ladykiller a jeho synové Landgraf I a Lord a další plnokrevník Cottage Son**, který byl z mj. z matčiny strany zastoupen ve vynikajícím

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

hřebci Ramiro. V ČR byli v chovu využití: Cattaro, Comero, Ramiro – 47, Robinson, Landos, Latinus ad.

Vestfálský kůň

Jeho oblast rozšíření se nachází mezi Hesenskem, Dolním Saskem, Holandskem a Porýním. Ve Vestfálsku se v dávných dobách cca 10.000 př. n.l. vyskytovali divocí koně, kteří byli ve 2. tisíciletí př. n. l. domestikováni. Divocí koně a tzv. divoké hřebčiny či obory zde existovaly do počátku 19. století. Jinak divocí koně se ještě vyskytují v Dülmenu nedaleko Detmoldu (při cestě z Hannoveru do Warendorfu).

V roce 1826 byl založen **hřebčinec ve Warendorfu** a od té doby se datuje řízený chov koní. Velký chovatelský pokrok nastal ve vestfálském chovu po 2. sv. válce.

K zakladatelům významných linií patřili: **Herrscher – Collino, Sonnenschein – Schwan I, Frühling, Paradox I, Radetzky (Rembrandt – 2x vítěz OH v drezuře), Perseus – Pilot + Polydor ad.** Vestfálský chovatelský svaz produkuje **špičkové skokové a drezurní koně.**

V ČR byly nabízeny v inseminaci dávky např. **Papilliona** či **Watergatte** a další.

Meklenburský kůň

Pochází z **oblasti Meklenburska a Pomořanska v severní části „Východního“ Německa.**

Původní středověký kůň v této oblasti byl spíše menšího vzrůstu a tak byl zušlechtován většími koňmi z Flander, z Fríska a později i ze Španělska. Chov těchto koní velmi utrpěl za Třicetileté války. V následujících stoletích se na zlepšení chovu podíleli koně z Dánska, Španělska, Holštýnska, Itálie a Fríska. V 18. století nastal výraznější příliv arabské krve a v následujícím století krve anglické, až se stal meklenburský kůň příliš ušlechtilým a byl posléze zmohutňován koňmi z Hannoverska a Holštýnska.

Centrem chovu bylo mnoho větších či menších hřebčinů a hřebčinců, z nichž nejdůležitější a do dnešních dnů zachovalý se stal **hřebčinec Redefin**, který byl založen v roce 1810.

Brandenburský kůň

Oblast Brandenburska či česky Braniborska se nachází **v širokém okruhu okolo Berlína.** Zdejší chov se skládal do 17. století z mnoha menších chovů při šlechtických dvorech velmi různého plemenného složení. Zlepšení nastalo za krále Bedřicha Viléma I. (současníka Karla VI.) a jeho syna Bedřicha Velikého.

V roce 1788 byl založen **hřebčín a hřebčinec v Neustadt Dosse**, dodnes významné chovatelské centrum Brandenburska. Chov koní velmi utrpěl za napoleonských válek. V 19. století se na zlepšení chovu brandenburských koní podíleli koně trakénští, později koně arabští, východopruští, hannoverští a A 1/1. Za nejvýznamnějšího plemeníka je považován bělouš **Kolibri**, jehož dědem byl Komet z linie A 1/1 Kingdom – King.

Východopruský a trakénský kůň

Oblast rozkládající se od Litvy přes dnešní Polsko se svého času nazývala **Východní Prusko** a koně zde chovaní nesli její název. Ve východní části Východní Pruska poblíž Königsbergu (Kaliningradu – dnes ruské území) byl v roce 1732 založen pruským králem Bedřichem Vilémem I. **velký a významný hřebčín Trakehnen – Trakény**, který byl v roce 1945 ruskou armádou zlikvidován a chovný materiál rozebrán.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Koně pocházející mimo tento hřebčín **ze zemského chovu se nazývali východopruští** (jako výžeh měli dva losí parohy proti sobě s tečkou uprostřed), **hřebčínští byli nazýváni trakénští** (jako výžeh měli pouze jeden losí paroh).

Na vzniku tohoto plemene se podíleli původní menší koně z oblasti Pobaltí tarpanního typu, k nimž byli dováženi nejprve koně **starošpanělského a staroitalského původu (včetně několika desítek ukořistěných koní z Kladrub) a později koně arabští a angličtí plnokrevníci.**

Klimatické podmínky byly značně tvrdé a výcvik velmi přísný. Účelem chovu v Trakénách byl **kůň pro jízdní potřeby armády, v zemském chovu pro potřeby hospodářství.** Díky přísné selekci se tyto koně stali brzy zlepšovatelem mnoha teplokrevných plemen v Evropě. Dnes se chovají pod názvem trakénští koně hlavně v Německu, Rusku, Dánsku, Polsku (základ pro plemeno velkopolské), ale třeba také v Austrálii a či USA a Kanadě.

K nejznámějším zástupcům patřili: **Tempelhüter, Dampfross, Pythagoras.**

V ČR získala jako válečnou kořist řadu trakénských koní, které se později dostali do hřebčína na **Albertovci** (bohužel po roce 1989 bylo chovné stádo postupně rozprodáno). **K nejvýznamnějším trakénským plemeníkům v ČR patřili: Ermitáž, Faharadža, Karneol, Obvod, Quoniam, Plověk, Topas.**

Další německá teplokrevná plemena

Ve Východním Německu byl v období socialismu chován tzv. německý jezdecký kůň, takže nebyly používány tradiční názvy plemen jako např. meklenburský, pomořanský, brandenburský, saský, durýňský aj. Centry chovu v této oblasti jsou **hřebčiny a hřebčince: Moritzburg (Sasko a Durýňsko), Graditz (Sasko – Anhaltsko), Redefin (Meklenbursko), Neustadt Dosse (Brandenbursko).**

Střediskem chovu bavorského teplokrevníka a jihoněmeckého chladnokrevníka je hřebčín a hřebčinec **Schwaiganger (pod Mnichovem) a chovu hesenských koní je hřebčinec Dillenburg (nedaleko Giessenu).**

Bádensko-Württembersko má svůj starobylý hřebčín v **Marbachu** (nedaleko Stuttgartu), který je ještě starší než Kladruby a kde se chová jednak teplokrevník stejného názvu jako země, dále arabský plnokrevník a schwarzwaldský chladnokrevník (tmavý ryzák se světlou hřívou). V Porýní-Falci v těsném sousedství se Sárským leží centrum tamního chovu a to **Zweibrücken.** Tento hřebčín byl založen v roce 1755 a jeho zakladatel se nechal inspirovat v Anglii a severní Francii, takže na místní původní chov působili jednak angličtí plnokrevníci, koně normanští a arabští. Kvalita se projevila záhy, když v roce 1783 koupil Fridrich Veliký několik set koní z tohoto hřebčína pro Trakény.

Francouzská teplokrevná plemena koní

Selle français

Francouzský jezdecký kůň přišel na svět **po druhé světové válce.** Základem tohoto koně jsou hlavně koně normanští, angloarabští a angličtí plnokrevníci a řada regionálních plemen ze severu a středu Francie. Ač se dříve používalo mnoho slavných místních názvů plemen, zájem o jezdecké koně a francouzská národní hrdost mu v roce 1963 přidělily výše uvedený praktický název. Došlo ke sjednocování exteriéru, ke zlepšování mechaniky pohybu a výkonnosti. Cíleným šlechtěním a selekcí bylo dosaženo prvotřídních vlastností plemene selle français a to

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

se brzy stalo korektorem i řady dalších teplokrevných plemen včetně německých (speciálně holštýnských) a třeba i belgických (Zangersheide).

I do střední Evropy a do Čech se dostala na počátku 19. století krev francouzských koní a to např. s normanským hřebcem **Nonius**, který působil především v Mezöhegyesi a v řadě dalších rakousko-uherských hřebčinech. Další krev se sem dostala až v 80. letech 20. století s příslušníkem SF Mykonosem. **V současné době působí v chovu linie Rantzau – Cor de la bryere či Orange Peel – Almé Z, Furioso ad.**

Angloarabský kůň

Pro francouzský chov v závěru 18. a počátkem 19. se stával typickým chov angloarabů. První oficiální kroky byly učiněny v hřebčinci Le haras du Pin, pak se (od roku 1833) chov usídlil v jižní Francii v hřebčíně Pompadour. Angloarabští koně byli a jsou využíváni i ve vysoké jezdecké škole Cadre Noir (černých jezdců) v Saumuru.

Společným chovem anglických a arabských plnokrevníků vznikl ušlechtilý jezdecký kůň živějšího temperamentu, velmi dobře využitelný pro potřeby armády. Vznikal chov s podílem 25 – 75 % anglické krve. Byla rovněž založena plemenná kniha a produkt byl nazýván angloarabským plnokrevníkem. Do dnešních dnů je angloarab ve Francii velmi oblíbeným, své příznivce má rovněž v Anglii, Polsku, Rusku a dříve i ve střední Evropě. V našem chovu se k angloarabům mohou počítat kmeny **Star of Hannover a Gidran**. Nyní v českém chovu působí angloarabský plemník se zavádějícím jménem **Favory** (po Alban A – z matky po Courlis). Anglorabští koně jsou dnes ve Francii chováni ve dvou typech **pro dostihové nebo sportovní využití**.

Camargue

Camarský kůň je znám tím, že je bílé barvy, menšího vzrůstu a vyskytuje se v bažinatých krajích jižní Francie při ústí řeky Rhóny. Tamější chovatelé dobytka – gardiáni ho od nepaměti používají jako spolehlivého pracovního koně.

Camargue se svým vzrůstem řadí mezi pony (KVH 135 – 145 cm), ale je nazýván koněm. Zbarvení je bílé, případně bílé s různými odstíny, neboť hříbata se stejně jako u koní např. starokladrubských rodí tmavá, někdy ovšem třeba plavá či dokonce ryzá a v průběhu pěti a více let vybělují.

Camarské koně proslavil v posledním desetiletí asi nejvíce francouzský jezdec a akrobat na stkoních Lorenzo, který začínal s volnou drezurou 2 a posléze až 16 camarských koní

Anglická teplokrevná plemena

Clevelenský hnědák (Cleveland Bay)

Patří k nejstarším anglickým teplokrevným plemenům. Byl chován ve středovýchodní Anglii v oblasti Yorkshiru a Clevelandu. Pro své **typické hnědé**, případně černohnědé zbarvení nese v názvu plemene místo původu a příslušné ustálené zbarvení.

Původní koně byli zušlechtováni arabskými a berberskými hřebci a později anglickým plnokrevníkem. Podíleli se na vzniku řady teplokrevných plemen. Dříve sloužili hlavně **v dopravě (dostavníky, pošta), pro ceremoniální účely (královský dvůr, ale i různá procesí), ale i v armádě jako tažná síla pro děla a ostatní těžkou vojenskou výstroj a výzbroj. Velkými pomocníky byli i v zemědělství.** Bohužel ve většině těchto činností ztratili

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

svůj význam a dnes je jich chováno již jen **malé množství v Anglii (z tradice na královském dvoře a v pár menších soukromých chovech)**.

Tito velmi výkonní, vytrvalí a odolní koně byli svého času chováni i v Kladrubech a zastávali službu jak ve Vídni, tak přímo v hřebčině. Po roce 1918 byl však jejich chov v Kladrubech také zrušen. **Blízkým příbuzným je kůň yorskhirský.** Obě plemena se ve 20. století stala základem „anglického“ teplokrevníka.

Norfolkský kůň

Stejně jako clevelandský hnědák byl využíván hlavně v zápřeži, bývali i norfolkové využíváni **v kočárové službě, lehčí typy i pod sedlem.**

Usazen byl ve **východní části Anglie**, v místech, kde se na počátku středověku usídlili Norové, kteří s sebou přivezli i své koně. Ti se zkřížili s místními koňmi a později byli zušlechtováni arabskými a anglickými plnokrevníky a dosahovali vynikajících výkonů hlavně v klusu. Dokonce byli tito koně označováni jako **norfolkští klusáci**. Díky tomu byli využíváni k zušlechtování řady plemen doma i v zahraničí, ve Francii, v Americe i u nás v ČR. Na přelomu 19. a 20. století kolovala jejich krev téměř z 50 % ve slezských noricích.

Hackney

Toto plemeno bylo vyšlechtěno **na podkladě krve yorskhirských klisen, norfolkských klusáků a anglických plnokrevníků.** Cílem bylo získat **ušlechtilého koně s elegantní vysokou akcí hrudních končetin**, který sloužil hlavně pro kočárovou dopravu a k přepravě pasažérů, než se zrodila železnice. V původu jsou i koně starošpanělské, kteří jim předali řadu svých vlastností. Jeho **název pochází z normanského označení klusáků „haquenée“.**

Často uplatňují na různých výstavách a přehlídkách a jejich vystoupení patří k velmi efektním. Jsou chováni v různých velikostech, a tak rozlišujeme hackneye v typu středně velkého koně a hackneye ve velikosti coby a ponyho.

Hunter

Zvláštní kategorií, kterou bychom neměli označovat jako plemeno je hunter. Po staletí se chová hlavně v Anglii a v Irsku. Je to **účelové užitkové křížení anglických či irských teplokrevných (někdy i chladnokrevných) klisen s hřebci anglického plnokrevníka.** K chovu se vybírali koně s dobrým charakterem a výbornými skokovými schopnostmi, takže i potomstvo se těmito vlastnostmi rovněž vyznačovalo. **S produkty těchto křížení se již zpravidla nechovalo.**

Obrácené křížení např. anglické plnokrevné klisny s chladnokrevníkem je krajně nezodpovědné vzhledem k velikosti hříběte.

Hunteri se hojně využívali **pro parforsní hony, všestrannost či běžné rekreační ježdění.**

Holandští a belgičtí teplokrevníci

Gelderlandský kůň

Pochází ze **středovýchodního Holandska z provincie téhož názvu Gelderland.** Na vzniku tohoto koně se podílela řada plemen – starošpanělský a staroitalský kůň, clevelandský hnědák, arabský kůň, angloarab a anglonorman a dokonce i Furioso a Nonius. Později se ještě přidali ke zmohutnění koně oldenburští, východofrišští a také holštýnské.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Z původního lehčího pracovního koně se vyvinul **elegantní kočárový a jezdecký kůň**, který byl a je často exportován do Anglie, Německa, ale i do dalších zemí. Nejčastějším zbarvením je ryzák, bělouš a hnědák. Uplatnění nachází hlavně v soutěžích spřežení, v lehčích zemědělských pracích, jako kůň jezdecký a oblíbeným je i na přehlídkách.

Holandský teplokrevník

Je označován také jako **KWPN**, což znamená královský nizozemský teplokrevný kůň. První chovatelská organizace byla založena již v roce 1880 a tak si po sto letech existence mohla začít říkat královská (v Holandsku platí, když nějaká organizace existuje více než 100 let, může nést název královská).

Tento kůň se vyvinul na podkladě koně gelderlandského a mohutnějšího gröningenského. V 50. letech minulého století si původní organizace Dutch Warm Blood Society vzala za cíl vyšlechtit úspěšného sportovního koně, a tak na výše zmíněná domácí plemena využívala anglického plnokrevníka, koně hannoverské, holštýnské a francouzské jezdecké. **Přísnou selekcí nejen hřebců, ale klisen na výkonnostních zkouškách časem dosáhla kýženého cíle.** Podařilo se jí vyšlechtit harmonického teplokrevníka středního až velkého rámce, **s vynikající mechanikou pohybu a výbornými skokovými vlastnostmi.**

V našem chovu působili následující zástupci KWPN: **Elmero B (Ramiro Z), Amarilo (Animo po Almé Z), Great Plesur (Grannus – m. po Nimmerdor), Le Voltaire a Vulkán (oba po Voltaire), Bentley (Purioso) a další.**

Zangersheide

V poměrně nenápadném v lesích ukrytém hřebčině **na belgické půdě blízko německý a holandských hranic si významný belgický chovatel León Melchior založil vlastní hřebčín**, který svou kvalitou začal konkurovat i silným německým chovatelským svazům. Dokonce měl cíl, zúčastňovat se se svými koňmi německých Bundeschampionátů jako „přidružený“ chovatelský svaz. Z toho ovšem sešlo. Nicméně jeho chovatelské produkty dosáhly skutečně světové úrovně i sportovních výsledků. **Všichni koně pocházejícího z jeho hřebčína byli označováni za jménem písmenem Z a měli o ně zájem nejlepší jezdci světa.**

Nejznámější koněm z tohoto hřebčína byla fenomenální klisna **Ratina Z**, kterou jezdil hlavně Ludger Beerbaum. Zástupci plemene: V ČR: **Quick Lauro Z (Quick Star po Galoubet A)**

Polští teplokrevníci

Velkopolský

Je chován v **západním a centrálním Polsku a v oblasti Mazurských jezer**. Vznikl po 2. světové válce na podkladě krve koní **trakénských a východopruských, ale také posenských neboli západopruských, zušlechtován byl anglickým plnokrevníkem.** Dnes se jedná o ušlechtilého sportovního koně středního rámce a vzrůstu (vliv trakénských koní).

V českém chovu patří k nejznámějším velkopolským koním **isabel Bourbon**, který působil v chovu koní Kinských a dále třeba **List a Hubertus** či další. Cetrem polského chovu velkopolských koní je hřebčín Liski, Iwno, Posadowo a řada dalších.

Malopolský

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Tito koně byli chováni hlavně na jihu a východě Polska. Jednalo se o ušlechtilé koně s **angloarabskou krví** a v původech se vyskytovali i **Furiosové a Gidrani**. Malopolský kůň je rovněž středního rámce a podle dalšího šlechtění se dělí na dva typy a to větší a menší dle původu a použití. Jeho chov byl soustředěn do řady velkých chovů - např. Pruchna, Chyszów u Krakova, Prudnik, Stubno, Walevice a řada dalších.

Americká teplokrevná plemena

Americký jezdecký (sedlový) kůň Původně se vyskytoval **ve Virginii a v Kentucky**, pak se **rozšířil po celých Spojených státech amerických, Kanadě a Střední Americe**.

Vznikl na podkladě koní jako např. **hackney, mimochodník (tenneseeský, kanadský, narrangasettský), anglický plnokrevník, morgan**.

3. Plemena západní - okcidentální

Norický kůň

Původní domovinou norického koně bývala **římská provincie Noricum**, která se rozkládala na severu Itálie a na většině území dnešního Rakouska a zasahovala až do jižního Bavorska. Centrem chovu bylo rovněž tehdy samostatné Solnohradsko, hlavně arcibiskupský hřebčín v Rieffu, který choval noriky a zušlechťoval je řadou cizích plemen – italsko-španělskými hřebci počínaje, přes clydesdaly, holštýny, normany až po belgiky. Naštěstí v horách si obyvatelé uchovali čistý chov norických koní, který se výrazně rozšířil na počátku 19. století. Norický kůň je **oproti koni belgickému menší, relativně méně výkonný v nížinných podmínkách, býval hrubší a exteriérově méně vyrovnaný**. Jenže právě svou menší velikostí se **výborně přizpůsobil horskému terénu, byl velmi vytrvalý, otužilý a pracovitý**.

K nám se norici dostávali po tzv. Zlaté či Solné stezce ze Salzburgu do jižních Čech, kde vznikl ráz netolického norického koně.

K nejvýznamnějším liniím norika patří – **Vulkán, Bravo Diamant, Nero a Bravo Samson**. K chovu byli od konce 19. století vybíráni koně ranější, vyrovnanější exteriéru, méně temperamentní, a tudíž snadněji ovladatelní atd.

Nová forma norika se rozšířila ve střední Evropě a k nám tito norici dostali až do oblasti Slezska, a to již okolo roku 1890.

Dnes je v ČR chován **slezský norik** a nově také **český norik**, slezský norik je **v genových zdrojích** a počty obou se pohybují řádech stovek chovných klisen, což je velmi málo. Jsou tedy ohroženi a je třeba jim věnovat velkou pozornost ze strany státu a samotných chovatelů.

Hafling

Pochází z oblasti jižního Tyrolska a zasahuje tak do Rakouska i Itálie. Původní místní koně byli zušlechťováni arabským koněm. Jejich využití spočívalo v práci **soumarské i tažné**, teprve později byl využit k jízdě na koni. Dnes je to velmi oblíbený kůň hlavně pro **rekreační ježdění**. Dosahuje výšky 135–150 cm KVH, je to kůň středního rámce, zpravidla ušlechtilého exteriéru. Typickou barvou je **ryzá se světlou hřívou a ocasem**.

Dnes je plemeno rozšířeno po většině střední Evropy, a i u nás se mu věnuje řada chovatelů.

Belgický kůň

V západní Evropě se vyskytovali koně **západního neboli okcidentálního typu a jejich praprotomky jsou i koně belgičtí**. Největší rozkvět chovu těchto koní spadl do období konce

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

středověku, s nímž potom skončila éra rytířů v těžkých brněních na chladnokrevných koních a nahradila je lehčí jízda na koních španělského a italského původu.

Belgičtí koně byli chováni ve **třech rázech, a to koně vlámské, brabantské a ardénské**. Vlámští kůň byl typickým těžkým rytířským koněm, který se proslavil velkou silou. Byl nejmohutnějším rázem belgického koně, který se podílel na vzniku chladnokrevných plemen koní ve Francii. Pocházel z nejurodnější žirňácké pastviny Vlámie. Brabantský kůň je středně těžký chladnokrevný kůň, který je přímým předchůdcem současných chladnokrevných koní v Belgii a vznikl na podkladě krve koní vlámských a ardénských.

Ardénští koně jsou nejlehčím rázem a pocházejí z hornatějšího terénu Ardén. Tento ráz vznikl křížením domácího koně belgického a lucemburského koně s koněm arabským.

Na naše území byly importovány původně zástupci všech výše uvedených rázů, ale nedařilo se zde prvním dvěma (chyběli jim úrodné pastviny, bylo zde tvrdší vnitrozemské klima, včetně delších nepříznivých zim). **Kůň ardénský zde našel příznivější podmínky**, protože ze své domoviny byl již přizpůsoben životu v méně úrodné kopcovité krajině a rovněž klima se blížilo našemu.

Z hlediska exteriéru byl belgický kůň vyšší (okolo 160 – 170 cm KVH) než norický (150 – 160 cm KVH), **mohutnější, často ovšem lymfatictější**. Patří k **raným plemenům a vyniká obrovskou silou** – byl velmi vhodný do zemědělství (časem se však zemědělcům zalíbilo spíše méně silný, zato však rychlejší koně oldenburské...).

V současné době je v ČR chován tzv. českomoravský belgický kůň. Počet chovných matek činí okolo 500 klisen. Takže i zde je potřeba dělat vše pro jejich udržení.

Percheron

Peršeron patří mezi nejoblíbenější, a tudíž nejrozšířenější chladnokrevná plemena ve Francii. Pocházejí z kraje **la Perche**, který leží západně od Paříže. Na jejich vzniku se podílel **původní kůň západní, ale také arabští a berberští koně**, kteří se do Francie dostali jednak s Maury, později s křížovými výpravami, a ještě později jako kořistní koně v napoleonských válkách.

Peršeron je mohutný, ale elegantní chladnokrevný kůň, který se vyskytuje nejčastěji v barvě **bílé a případně černé** (na tuto barevnou variantu se orientovali jejich chovatelé hlavně v USA). Kohoutková výška hůlková činí **165–180 cm**.

Peršeron býval využit pro těžkou práci v zemědělství, v dopravě (omnibusy a první koněspřežné tramvaje) a díky vyššímu přimíšení arabské krve se pracovní uplatnil i v exotických tropických krajích **Jižní Ameriky, jižní Afriky, ale také v USA**.

Z uměleckého hlediska ho proslavila francouzská malířka Rosa Bonheur, která namalovala rozměrné plátno s peršerony vedenými na trh do Paříže (ocelotisk obrazu je v Hipologickém muzeu ve Slatiňanech, originál v Metropolitním muzeu v New Yorku).

Bouloňský kůň

Tento chladnokrevný kůň pochází **ze severu Francie z Calais** (tam, kde nejčastěji přejíždíme trajektem do Velké Británie do Doveru) a z okolí Boulogne, kde jsou díky golfskému proudu velmi příznivé klimatické podmínky a také velmi úrodné pastviny. Na nich vznikl a byl odchován chladnokrevný západní kůň, který byl rovněž **zušlechtěn arabským a berberským koněm**. K jeho opětovnému zmohutnění došlo v 19. století vlivem koní shirských a vlámských.

Dnes se vyskytuje ve dvou typech lehčím a těžším. Barvou je nejčastěji **bělouš** (výjimečně hnědák nebo vraník). Dosahuje výšky 160–170 cm KVH.

Bretonský kůň

Jeho **domovem je Bretaň** a původně se vyskytoval ve třech typech – menším, lehčím a těžším. V původu má západního koně menšího vzrůstu (v bretonské pahorkatině), na něhož působili koně **peršeronští, bouloňští a dříve i norfolkští**. Sloužil k dopravě i transportu nákladů (jako soumar) a lehčí a menší typ velmi často k jízdě na koni.

Nejčastěji se vyskytuje v **barvě ryzé** (často s velkými odznaky a bílou hřívou a ocasem), velmi často také jako **červený ryzák**, méně již jako hnědák nebo čistý bělouš.

Všechna chladnokrevná plemena jsou ve Francii kromě běžných prací v zápřeží či pod sedlem či přehlídek využívána také jako zdroj potravy.

Shire

Patří k **největším chladnokrevným koním na světě**, jeho kohoutková výška se zpravidla pohybuje **od 170 do 198 cm** a výjimkou nejsou ani vyšší koně. Barvu má nejčastěji **černou nebo hnědou s velkými odznaky**.

Pochází z **hrabství Shire ve střední Anglii** a na jeho původu se podíleli místní chladnokrevní koně již s podílem koní **belgických (vlámských) a clydesdalští hřebci**. Později se tito koně dostali i do Ameriky a Austrálie, kde již kolonizátorům pomáhali k přepravě těžkých nákladů. Jeto raný, méně tvrdý kůň, s dobrou mechanikou pohybu, středně vytrvalý. Pro svou neobvyklou výšku je oblíben i v různých show.

Clydesdale

Tento chladnokrevný kůň pochází **ze Skotska z oblasti okolo řeky Clyde**. Je o něco menší než shire, KVH se pohybuje okolo **165–180 cm**. Typické zbarvení je **hnědé s velkými odznaky**. Na vzniku toho plemene se podíleli místní klisny a hřebci s z Flander. Na počátku 19. století založili skotští farmáři spolek chovatelů koní, kde se snažili vyšlechtit mohutného silného raného chladnokrevníka.

Suffolk

Na jihovýchodě Anglie v hrabství Suffolk, Norfolk a Essex je chován chladnokrevník středního rámce v ryzé barvě pouze s malými odznaky, který je nazýván suffolk. Jeho KVH se pohybuje okolo **160-170 cm**.

Na jeho původu se podíleli místní koně, kteří byli zušlechtováni koňmi **yorskhirskými a také klusákem jménem Farmer a jeho následovníky**. Díky tomu vyniká tento chladnokrevník velmi dobrou mechanikou pohybu.

4. Plemena severská – nordická

Tito koně jsou většinou označováni jako poníci, i když se mezi nimi vyskytuje řada názvů plemen, která i přes svou nižší výšku nesou název kůň – např. islandský kůň, fjordský kůň ad. Výška pony je dána hranicí **148 cm**, pokud má poník podkovy pak KVH může činit 149 cm.

Shetlandský pony

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Jeho domovinou jsou Shetlandské ostrovy na severu Velké Británie. Je nejpodobnějším původním malým koním severským. Jedná se o malého zavalitějšího poníka různého zbarvení. Nejčastěji se vyskytují hnědáci, vraníci, ryzáci a strakoši. KVH se pohybuje od 90 do 105 cm. Mechanika pohybu je nevýrazná. Konstitučně je velmi tvrdý, na potravu je nenáročný a skromný, v práci je vytrvalý. Dříve byl používán pro nejrůznější činnosti, včetně práce v dolech. Dlouhodobě je oblíbeným koněm pro děti.

Welshský pony

Pochází z Welsu na západě Anglie. Tam se vyskytoval v tamních lesích a lidé si ho oblíbili rovněž pro jeho pracovitost, nenáročnost a snadné využití pro dopravu či jízdu na něm.

V naší zemi patří rovněž k velmi oblíbeným poníkům, a to hlavně pro děti. U tohoto plemene je rozlišováno několik typů:

Welsh mountain pony – má nejbližší k původnímu typu welshe. Je menší, zavalitější, zpravidla čtvercového rámce a dosahuje výšky 122 cm (sekce A).

Welsh pony – je středního rámce, byl hojně zušlechtěn arabským koněm a mívá elegantní rovnou či štíčí hlavu. Patří do sekce B a dosahuje velikosti 123–137 cm KVH. Tento typ je již hodně využíván k jezdeckým soutěžím.

Welsh pony cob – je velmi ušlechtilý, harmonický, středního rámce a jeho zástupci patří do sekce C s výškou ale také do 137 cm.

Welsh pony cob či také welsh pony part bred tvoří již sekci D a výška se nejčastěji pohybuje do 148 cm a někdy i výše.

Hlavně poslední tři typy welshů jsou hojně využíváni pro skokové nebo drezurní soutěže.

K dalším poníkům pocházejícím z Velké Británie patří: new forest pony, exmoorský, dartmoorský, fellský, highlandský, daleský či conemara.

Islandský

Na jeho původu se zřejmě podíleli koně, které již v 9. století přivezli na ostrov Norové a Keltové. Pak dlouhá staletí nebyli na ostrov dovezeni žádní jiní koně, takže si toto plemeno uchovalo mnoho znaků původních nordických plemen.

Třebaže dosahují výšky KVH zpravidla okolo **120–140 cm**, tak je jím říká islandští koně a ne pony, protože běžně uvezou dospělého člověka. Jsou tedy stále poměrně mohutní, robustní, vytrvalí, otužilí a nenároční. Nejčastěji se vyskytují v barvě **hnědé, černé a ryzé**.

Od 70. let 19. stol. jsou poměrně hojně importováni do Evropy, ale změna klimatu jim mnohdy nečiní dobře a trpívají např. letní vyrážkou. Jinak jsou velmi oblíbeni při nejrůznějších show, kde diváci dokáží fascinovat svým typickým **rychlým töltem**.

Fjordský

Pochází z Norska a na původní koně měli vliv dovezení koně chladnokrevní. Dosahuje výšky **okolo 130–145 cm a typickou barvou je plavá s úhořím pruhem a dvojbarevnou hřívou**. Hříva se zastřihuje a vně je světlá, uprostřed černá.

Fjordský kůň byl používán pod sedlo i do zápřeže a dnes je velmi populárním koněm pro rekreační ježdění.

Hucul

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Hucul je nejbližším příbuzným dřívějších tarpanů. Na jeho dalším vývoji se podíleli koně arabští a noričtí, kteří se do oblasti Karpat dostali při různých válečných střetnutích. Svůj název získali podle **kmene Huculů, který žil na úpatí východních Karpat.**

V 19. století zřídila rakousko – uherská vláda při hřebčině v Radovci (dnešní Rumunsko) hřebčín pro chov huculů na Lučině. Po 1. sv. válce se z Lučiny dostali někteří koně do Topolčianek. O záchranu a chov huculských koní se velmi zasloužilo středisko JK Zmrzlík u Prahy s Dr. Leiským. Později také Ing. J. Karbusický na Janově Hoře v Krkonoších nebo pan Vladimír Vopravil z farmy Cunkov u Jistebnice.

Dnes je tento cca **135–145 cm** vysoký koník chován již na mnoha místech ČR, Slovenska, Maďarska, Polska i Rumunska a ve světě si získává oblibu. Je to také tvrdý kůň, vytrvalý, velmi dobře krmitelný a hlavně všestranně využitelný – od soumara, přes tah po jezdeckého koně. K hlavním kmenům patří **Goral, Gurgul, Hroby a Oušor.**

Text zpracovala, upravila a vlastními poznatky doplnila Ing. Lenka Gotthardová
S využitím textu Prof. PhDr. MUDr. Františka Bílka, DrSc. Chov koní a jeho čelná plemena,
Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1953, učební texty, 140s., 1. vydání

Doporučená literatura:

František Bílek: Chov koní a jeho čelná plemena, Praha, Státní pedagogické nakladatelství 1953, učební texty, 140s., 1. vydání

Jaromír Dušek a kol.: Chov koní, Nakladatelství Brázda, Praha, 1999, 80-209-0282-1

Jan Štrupl a kol.: Chov koní, SZN 1983, 04-044-83-04/47

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Podklady pro přednášku:

VYUŽITÍ KONĚ PRO SPORT A PRÁCI II

Westernové ježdění, méně známe sporty a další pracovní využití koně

Obecně o westernovém ježdění

- Disciplíny vychází z toho, co je potřeba na ranči a při práci s dobytkem.
- Historicky spojení španělského stylu ježdění a stylu ježdění domorodých obyvatel Ameriky (indiánů), které se dále vyvíjelo vlivem potřeb při přesunu a práci s dobytkem.
- Žádoucí je pohyb koní pohodlný pro jezdce (tj.co nejmenší otřesy), koně bez známky strachu, rychlí, ochotní, obratní.
- Vedení koně na volné otěži, kůň sám je zodpovědný za svůj pohyb, u dobytčářských disciplín cow sense (schopnost předvídat pohyb dobytka a rychle reagovat).
- Westernové vybavení (klobouky, boty s podpatkem, kolečkové ostruhy, košile s dlouhým rukávem; westernové sedlo – pohodlné, s hruškou pro stabilizaci jezdce a práci s dobytkem, uzdečky – pákové udidlo, u mladých koní stihlové udidlo, případně alternativy).
- Velké množství disciplín (posuzování kvality pohybu koně, jeho ovladatelnost a jeho kondici + schopnost jezdce profesionálně koně předvést a mít ho vždy pod kontrolou).
 - o Reining + freestyle reining, western pleasure, western riding, trail, trail in hand, ranch trail, superhorse (trail + western pleasure + pleasure + reining), showmanship at halter, rychlostní disciplíny, některé dobytčářské disciplíny (team pennig, ranch sorting), rychlostní hry (keyhole race, flag race, ribbon race, rescue race ...)
 - o Hunter under saddle, hunter seat equitation (“anglické” disciplíny ježdění hunter styl QH)
- V ČR řada organizací, například: WRC, Czech Mountain Trail, Rodeo Corral, NRHA Czech (reining), Spolek westernových jezdců (hobby, Ždánický les a Politaví a přátelé).

Reining

- Jediná z westernových disciplín je i pod hlavičkou ČJF.
- KAŽDÝ POHYB KONĚ Z VLASTNÍ VŮLE JE CHYBA.
- Patterny (sliding stop, rollback, couvání, spiny, malý pomalý kruh ve cvalu, velký rychlý kruh ve cvalu, přeskoky).
- Speciální kování pro sliding stop.

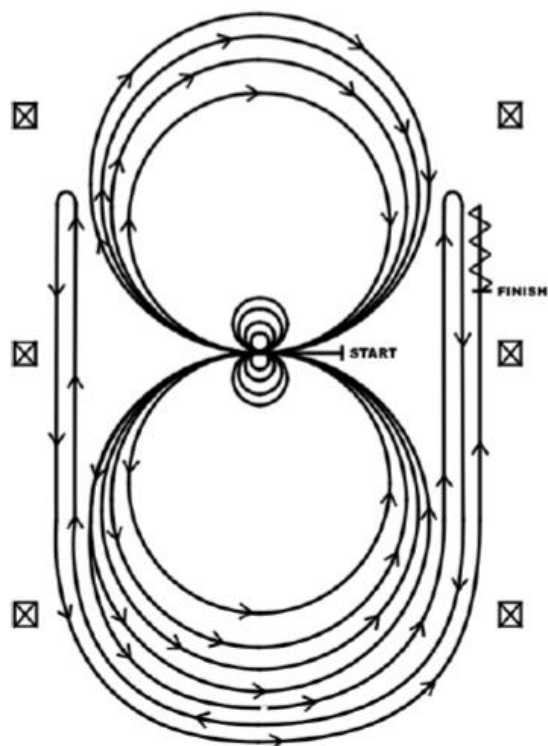
Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

MSMT
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

Národní
plán
obnovy

- Kůň junior (4 nebo 5 letí, hackamore nebo kroužkové udidlo obouruč, pákové udidlo jednoruč), kůň senior (6 let a starší, jen pákové udidlo jednoruč).
- Neoficiální soutěže "Futurity" pro 3leté koně
- Jezdci 11 let a starší
- Krev kdekoliv na koni = okamžité ukončení
- Povrch arény ideálně tvrdý jíl + 6–10 cm kyprého písku

Koně mohou dojít krokem nebo klusem do středu arény. Zde musí přejít do kroku nebo zastavit před zahájením úlohy. Zahájení ve středu arény čelem k levému hrazení (stěně).

1. Zahájit cval na levou nohu, dokončit tři kruhy vlevo: dva první kruhy velké a rychlé, třetí kruh malý a pomalý. Zastavit ve středu arény. Prodleva.
2. Dokončit čtyři spiny vlevo. Prodleva.
3. Zahájit cval na pravou nohu, dokončit tři kruhy vpravo: první dva kruhy velké a rychlé, třetí kruh malý a pomalý. Zastavit ve středu arény. Prodleva.
4. Dokončit čtyři spiny vpravo. Prodleva.
5. Zahájit cval na levou nohu, velký a rychlý kruh vlevo, přeskok ve středu arény, pokračovat velký a rychlý kruh vpravo, přeskok ve středu arény (číslice 8).
6. Pokračovat kolem předchozího kruhu vlevo, ale neuzavírat jej. Cválat podél pravé stěny arény, minout středovou značku a udělat pravý rollback ve vzdálenosti alespoň 6 m od stěny. Bez prodlevy.
7. Pokračovat kolem předchozího kruhu, ale neuzavírat jej. Cválat podél levé stěny, minout středovou značku a udělat levý rollback ve vzdálenosti alespoň 6 m od stěny. Bez prodlevy.
8. Pokračovat zpět kolem předchozího kruhu, ale neuzavírat jej. Cválat podél pravé stěny, minout středovou značku a provést zastavení skluzem alespoň 6 m od stěny. Zacouvat alespoň 3 m. Následuje prodleva, která signalizuje dokončení úlohy.

Showmanship at halter

- Hodnotí se preciznost předvedení a profesionalita předváděcího + kondice a vzhled koně
- Velmi detailní pravidla (ustrojení, úsměv, správný úhel držení horních končetin soutěžícího, správný počet kroků při pohybu okolo koně...)

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

Rychlostní disciplíny

- barrel race (pattern okolo 3 barelů, smyčky okolo nich musí být vždy uzavřené, nejrychlejší vyhrává)
- Pole bending (pattern okolo 6 tyčí, nejrychlejší vyhrává)
- “starfishing” - mohutné pobízení koně do cíle, kdy jezdec se až zvedá ze sedla, nohy oddaluje od koně a zpětně jimi koně pobízí
 - o Nyní velice diskutované téma z důvodu ochrany zvířat a welfare

Dobytčí disciplíny a lasařské disciplíny

- Bull team zodpovědný za telata
 - o Více skupin telat, které se střídají pro zajištění odpočinku a celkového welfare telat
 - o Odpočívající skupina v zázemí má zajištěné napájení, krmení, přístřešek s podestýlkou, v létě chlazení mlžením
 - o Zejména v ČR, kde je problém telata pro tyto soutěže sehnat, je welfare striktně dodržováno, často jsou závody zkráceny a některé disciplíny zrušeny
- Velká řada disciplín vycházejících ze skutečné práce na ranči
- Kůň nesmí kousat do telat
- Cutting – oddělení telete od stáda a jeho udržení mimo stádo po danou dobu
- Team penning (3členné týmy oddělují 3 telata ze stáda)
- Cattle branding
- Trailer loading
- Steer wrestling
- Calf roping
- Ranch roping

Mountain trail

- systém výcviku a disciplína sedlová i tzv. z ruky (soutěžící koně vede na dlouhém vodítku a provazové ohlávce)
- Cíl: uvolněný, bezpečný kůň, který v klidu a s rozvahou překonává vše, co potká, se zapojením vlastní hlavy
- Různorodé překážky (voda, slalom, pohyblivý most, lanový most, turniket, branka provazová i pevná, ...)
- Hodnotí se chování koně (klid, rozvaha, kontrola nad končetinami), jeho uvolnění a ovladatelnost, precizní nájezdy, technika překonávání překážek, horsemanship (chování a souhra závodní dvojice jezdec + kůň), mohou se udělit tzv. “wow” bonusy (za opravdu pěkné projetí překážky či excelentní vyřešení situace koněm)

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Working equitation

- Mladá disciplína vycházející z práce s koňmi v praxi mj. i s dobytkem vycházející ze španělského jezdeckého stylu
- Zakládající státy: Španělsko, Portugalsko, Francie, Itálie
- V ČR dva spolky, WECR a CSWE
- 1–4 testy: drezura, ovladatelnost, test rychlosti, test s dobytkem
 - o Test rychlosti
 - o Test ovladatelnosti

Celá řada dalších sportů

- **Pólo** (“hra urozených”, hřiště cca 270 x 150 m, dva týmy po 4 jezdcích, 4–8 chukka (čaka) o 7 minutách, dostat míček do branek, polo pony – alespoň 3 na jednoho hráče)
- **Pony mounted games** (https://www.youtube.com/watch?v=_jxna5MquTU)
- **Buzkaši** (s kozlem bez hlavy, nyní s vakem z ovčí kůže, brutální “bojová hra”; <https://www.youtube.com/watch?v=C3gsX96b45A>), horse ball (míč s uchy)

PRÁCE V LESE

- Naprostá ovladatelnost koně a zároveň schopnost samostatné práce a reagovat na hlasové povely na dálku
- Vhodná plemena
 - o Zejména plemena chladnokrevných koní (Českomoravský belgický kůň, slezský a muránský norik, norik, ...), výjimečně starokladrubští koně a případní
 - o Rozhodující je odpovídající stavba těla (mohutná kostra, dostatečné osvalení, pevný hřbet a nohy) a hlavně povaha (vyrovnaná, klidná, kůň znalý svých limitů (zabrat proti odporu stromu, ale nezranit se), kůň chápající svojí práci s chutí ji vykonat)
- Chomout (umožňuje plné využití koňské síly)
- Ekologičtější varianta (strmé svahy, prevence zhutňování půdy, prořezávky...)

HIPOTERAPIE A HIPOREHABILITACE

- Již od dvou měsíců věku dítěte, dle indikace lékaře
- Týmová práce (fyzioterapeut/ergoterapeut s kurzem, asistent, vodič koně, hiporehabilitační kůň)
 - o Česká hiporehabilitační společnost
 - o Vhodný kůň – odpovídající povaha (klidné, trpělivé, vyrovnané zvíře s excelentním vztahem k lidem), absolutně zdravý s dobrou tělesnou stavbou (veškeré “vady” se přenáší na pacienta)

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Národní
plán
obnovy

- Důležitá je odpovídající péče o hiporehabilitačního koně (veterinární péče, kompenzační práce s koněm a jeho aktivní odpočinek, odpovídající management koně s dostatkem odpočinku a možností uplatnit své přirozené chování a aktivity)
- Fyzioterapie a ergoterapie, psychologie, pedagogika a sociální praxe, vše v různé míře zapojené dle potřeb klienta

AGROTURISTIKA A VOLNOČASOVÉ JEZDECTVÍ

- Využití jezdeckví a péče o koně pro relaxaci a výplň volného času
- Velmi populární komerční sektor, často spojený s pohostinstvím (stravovací a ubytovací služby), dalšími odvětvími zemědělství a podobně
- Procházky na koni s vodičem, vyjížděky v sedle, vyjížděky v kočáře, péče o koně, výuka jezdeckví pro děti a dospělé, zážitková turistika ("puťák" s koňmi, celodenní výlety po okolních pamětihodnostech...), vození a kroužky pro děti, tábory...
- Vzdělávací rovina
 - Bezpečný pohyb a přístup ke zvířatům, vzdělávání v oblasti nekrmení zvířat (koní i jiných – ročně umírají desítky zvířat na překrmení nevhodným krměním návštěvníky a kolemjdoucími)
 - Jezdeckví jako takové
 - Rozvoj hrubé i jemné motoriky, rozvoj fyzických schopností jedince

Zdroje a doporučená videa:

cjf.cz

Hiporehabilitace-cr.com

Mountaintrail.cz

Wrc.cz

Ceskerodeo.cz

Wecr.cz

Foto: MVDr. Markéta Suchá

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Podklady pro přednášku:

VYUŽITÍ KONĚ PRO SPORT A PRÁCI I

Sportovní disciplíny, dostihy

Organizace zastřešující jezdecký sport:

- FEI - Fédération Equestre Internationale
- ČJF - Česká jezdecká federace
- Jockey Club České republiky

Rozdělení disciplín dle ČJF:

- Skoky
- Drezura (paradrezura)
- Všestrannost
- Spřežení (paravozatajství)
- Vyrvalost
- Voltiž (paravoltiž)
- Reining
- Pony (skoky, drezura, všestrannost, spřežení)

Obecná pravidla:

Pravidla ČJF pro národní závody vycházejí z mezinárodních pravidel FEI

Kodex chování u všech disciplín upravuje:

- Wellfare koní (péče o koně, tréninkové metody, postroje, podmínky přepravy)
- Sportovní způsobilost koně a jezdce (kondice, zdravotní stav, doping a medikace, březost)
- Areál konání závodů (povrchy, extrémní počasí, ustájení)
- Zacházení s koňmi (veterinární péče, zranění koní, eutanázie)
- Vzdělávání jezdců

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

Veterinární pravidla:

- Veškeré závody lze konat pouze pod veterinárním dozorem (na místě je přítomen veterinář)
- Všichni koně musí být řádně označeni a být doprovázeni průkazem koně
- Povinná je vakcinace proti chřipce koní a platné vyšetření na infekční anémii
- Všichni koně účastníci se soutěží před zahájením projdou veterinární přejímkou (veterinární lékař posoudí zdravotní stav koně a zkontroluje platnost povinných vakcinací a vyšetření)

Skoky

Definice dle ČJF:

„Skoková soutěž je soutěží, při které se za různých podmínek prověřuje dvojice - sportovce a koně na parkuru s překážkami. Tyto soutěže mají prokázat klid, uvolněnost, sílu a dovednost koně při skákání a jezdecké schopnosti Sportovce.“(1)

Cíl, hodnocení:

Cílem soutěže je překonat soubor překážek v daném kurzu, bez trestných bodů v časovém limitu.

Sportovec je penalizován trestnými body za proboření překážky, zastavení před překážkou, překročení časového limitu apod.

Vítězem je sportovec, který získal nejnižší počet trestných bodů, nebo dokončil parkur v nejkratším čase.

Kolbiště/dráha:

Písková/ travnatá kolbiště, hala s pískovým povrchem

Kategorie:

Soutěží vždy dvojice kůň + jezdec

13 kategorií, dle výšky, počtu a typu překážek (80–155 cm)

(ZZ, ZM, Z, ZL, L*, L**, S*, S**, ST*ST**, T*, T**, T***)

Pojmy:

- Překážky – kolmé, šířkové, vodní, kombinované, lavice, náspy, rampy, kombinace atd.
- Rozeskakování – kolo soutěže pro soutěžící, kteří v základním kole dosáhli stejného umístění
- Opracoviště – prostor pro přípravu dvojice před soutěží, obsahuje minimálně jednu kolmou a jednu šířkovou překážku

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

- Vyloučení – úplné vyloučení ze soutěže / penalizace (trestné sekundy)

Drezura

Definice dle ČJF:

„Cílem drezúry je rozvoj Koně ve „spokojeného atleta“ prostřednictvím harmonického výcviku. Výsledkem je Kůň klidný, vyrovnaný, pružný, uvolněný a obratný, ale také sebejistý, pozorný a bystrý, čímž lze dosáhnout úplného souladu se Sportovcem.“ (2)

Cíl, hodnocení:

Cílem je předvedení určených cviků v daném pořadí při maximálním souladu jezdce a koně.

Důraz je kladen na:

- Uvolnění a pravidelnost chodů
- Soulad, lehkost a nenucenost pohybů
- Poslušnost bez napětí nebo odporu

Všechny cviky a přechody mezi nimi jsou hodnoceny rozhodčími a obodovány

Známka 0-10

Po skončení předvedení úlohy je uvedena souhrnná známka za celkový dojem 0-10

Vítězem je sportovec s nejvyšším počtem bodů

Kolbiště/dráha:

Cviky se provádí na drezurním obdélníku 20x60m, nebo 20x40m, pískový/travnatý povrch

Kategorie:

Soutěží vždy dvojice kůň + jezdec

8 stupňů obtížnosti dle počtu a náročnosti cviků

Pojmy:

Úbor jezdce: ochranná přilba, bílé jezdecké kalhoty, bílá kravata, bílé rukavice, tmavé jezdecké boty, sako/ frak

Všestrannost

Zpravidla 3denní závody, kdy každý den je vyhrazen pro jednu ze tří částí:

- Drezura
- Skoky
- Terénní zkouška

Terénní zkouška:

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Definice dle ČJF:

„Terénní zkouška představuje nejatraktivnější a zároveň nejnáročnější test jezdeckých schopností a umění, při kterých se zúročí správné principy, uplatňované během tréninku a ježdění. Tato zkouška je zaměřená na schopnost Sportovců a koní se přizpůsobit různorodým podmínkám (počasí, terén, překážky, povrch atd.), na skokové schopnosti, vzájemnou souhru a důvěru.“ (4)

Cíl, hodnocení:

Cílem je bezchybné překonání překážky ve správném pořadí a časovém limitu a bez trestných bodů

Trestné body za chyby na překážkách, nebo překročení času se vyhodnotí po dokončení jednotlivé části

Vyloučení z jedné části vylučuje z celé soutěže

Vítězí sportovec s nejnižším počtem trestných bodů ze všech tří zkoušek

Kolbiště/ dráha:

Parkur: písková/ travnatá kolbiště, jednotlivá břevna v překážce se dají shodit (menší riziko zranění)

Drezura: drezurní obdélník 20x60m, nebo 20x40m, pískový/travnatý povrch

Terénní zkouška: travnatý/pískový povrch/oranice, ohraničená dráha ve volném terénu, překážky jsou pevné – jejich části se nedají shodit.

Kategorie:

Soutěží vždy dvojice kůň + jezdec

5 kategorií dle velikosti a obtížnosti překážek a délky trasy (ZK, Z, ZL, L, CNC*)

Pojmy:

Pevná překážka: překážka, jejíž části nejdou shodit, může být tvořena kmeny stromů, hliněnými náspy, keři, zídkami apod.

Startovní box: ohraničený prostor ve formě ohrádky s otevřenou částí pro odstartování závodu o velikosti min.5x5m

Časový limit: délka trati absolvovaná stanovenou rychlostí udává maximální čas průjezdu tratí, překročení stanoveného času znamená bodovou penalizaci

Spřežení

Cíl, hodnocení

Po skončení každé zkoušky jsou soutěžícím uděleny trestné body

Soutěžící s nejnižším počtem trestných bodů je vítězem dané disciplíny

Soutěžícím s nejnižším součtem trestných bodů ve všech disciplínách je celkovým vítězem

Kolbiště/ dráha:

Drezura: pískový/ travnatý povrch

Maraton: travnatý/pískový povrch/oranice, ohraničená dráha ve volném terénu, cesty

Překážková jízda: pískový/ travnatý povrch

Zimní závody: hala s pískovým povrchem

Kombinovaný parkur: travnatý povrch

Kategorie:

Drezura, maraton, překážková jízda (zpravidla třídní závody, každý den jedna disciplína)

Zimní (halové) závody, kombinovaný parkur

Soutěžní tým se skládá ze soutěžícího, 1-2 přísedících a 1-4 koní.

Koně: Jednospreží (H1), Dvospreží (H2), Čtyřspreží (H4)

Pony: Jednosprežní (P1), Dvospreží (P2), Čtyřspreží (P4)

13 kategorií dle věku soutěžícího, věku koní, obtížnosti trati a překážek

Pojmy:

Soutěžící: (kočí), vede koně/ sprežení závodem

Přísedící: pomáhá s vyvažováním kočáru, dodržení správnosti trasy, jeden u jedno-/dvouspreží, dva přísedící u čtyřspreží

Maraton: terénní část závodu, obdoba terénní zkoušky u všestrannosti

Vytrvalost (endurance)

Definice dle ČJF:

„Jízda na koni a zdraví a pohoda koně jsou základem vytrvalostního ježdění. Vytrvalost je testem schopnosti Sportovce bezpečně provést koně tratí vytrvalostního závodu. Je zkouškou výdrže a kondice Sportovce a koně na trati, vzdálenosti, terénu, povětrnostních podmínek a času bez ohrožení pohody a zdraví koně.“ (5)

Cíl, hodnocení:

Cílem je projet celou trať v co nejrychlejším čase při splnění podmínek na kontrolních stanovištích

Výsledky prohlídek koně na trati jsou zařazeny do celkového hodnocení. TF<64/min. do 15min, 20-30 (40)km úseky

Vítězem se stane dvojice (jezdec + kůň), která dokončí trať v nejkratším čase, za splnění všech požadavků

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Kolbiště/ dráha:

Volný terén (lesy, pole, louky), polní i asfaltové cesty

Kategorie:

Dle délky trati

Národní: ZM, Z, M, L, S, ST, T

Mezinárodní: 1*, 2*, 3*

(39–160 km)

Pojmy:

Veterinární prohlídka: zahrnuje posouzení kondice koně nutné k pokračování v soutěži na základě tepové frekvence, metabolické stability, posouzení chodů a celkového stavu

Identifikace soutěžní dvojice: sportovec, kůň a jejich pomocníci musí po celou dobu přítomnosti v soutěžním prostoru označení stejným číslem, které musí být jasně viditelné z dálky

Voltiž

Při voltiži se nejčastěji cvičí na cválajícím nebo krokujícím koni, kterého vede lonžér na kruhu o průměru přibližně 15 m. Na závodech cvičí buď jednotlivec, dvojice nebo skupina. Soutěžící během závodů předvádí povinnou a volnou sestavu. Povinná sestava se pro jednotlivé kategorie liší. Ve volné si pak cvičenec cviky vybírá dle své výkonnosti. Všechny sestavy jsou prováděné v dresu, který tematicky ladí k hudbě, kterou si cvičenec sám vybírá.

Cíl, hodnocení:

Předvedení akrobatických a gymnastických cviků na cválajícím koni vedeném lonžerem

Za každou sestavu udělují rozhodčí 4 známky, které mají stejnou váhu (známka za koně + 3 známky za prvky cvičení/umělecký dojem)

0-10 bodů, jedno/dvě kola

Vítězem je soutěžní jednotka s nejvyšším počtem bodů za obě kola

Kolbiště/ dráha:

Pískový lonžovací kruh – kůň cválá na 15metrovém kruhu (většinou na levou ruku)

Kategorie:

Jednotlivci/ skupiny/ dvojice

Předvádí se volná, povinná a technická sestava cviků, předváděná s hudbou ve vymezeném čase

Pojmy:

Voltižér: soutěžící (předvádí gymnastické cviky na koni)

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

Lonžér: vede koně na kruhu pomocí pobídek, lonže a lonžovacího biče

Lonž: obvykle 10 m dlouhé vodítko sloužící pro vedení koně na kruhu lonžérem ve všech chodech

Pony

„Pony je malý kůň, jehož výška v kohoutku, měřená na hladkém a rovném povrchu, nepřesáhne 148 cm bez podkov“ (7)

- Skoky
- Drezura
- Všestrannost
- Spřežení
- Rovinové dostihy

Dostihový sport

Koordinován, řízen a podporován Jockey Clubem (+ chov Anglického plnokrevníka).

V ČR 9 závodistišť, 395 dostihových dnů, 963 dostihových koní.

Dostihy:

- rovinové
- přes proutěné překážky
- steeplechase
- klusácké dostihy

Anglický plnokrevník (A1/1), ponysport

Dostihový řád – upravuje podmínky a parametry pořádání dostihů

Dostihová dráha, tvar, rozměry a počet překážek schváleny Jockey Clubem

Diskvalifikace, doping, handicap, váhové kategorie, věkové kategorie, kategorie dle pohlaví

G1-3 (graded), L (listed), NL, I-V kategorie dle obtížnosti

Rovinové dostihy

- Bez překážek
- 1000–3200 m

- Na travnatém povrchu/písku
- Koně od 2 let věku
- Start ze startovních boxů

Dostihy přes proutěné překážky

- Pouze identické proutěné překážky na závodním oválu
- Koně od 3 let věku

Steeplechase

- Koně od 4 let věku
- **Klasická**
 - travnaté závodiště
 - větší rozmanitost překážek (vodní příkopy)
- **Cross-country**
 - Nepravidelný směr pohybu koní po dráze
 - Překážky různého vzhledu a obtížnosti
 - Trávnatý / zoraný / pískový povrch
 -

Velká pardubická

Koně od 6 let věku

Od r. 1874 (2023–133. ročník)

31 překážek

6 900 m

4 kvalifikace

Klusácké dostihy

- Pouze v klusu, cval diskvalifikován penalizací
- V sulkách/ v sedle (monté)- v zahraničí
- Česká klusácká asociace, Velká chuchle
- Max. 16 koní / dostih
- 1 600 – 3 400 m
- autostart

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

Doporučená literatura

Chov koní, Jaromír Dušek, Brázda 1999, 80-209-0282-1

Chov koní, Jan Štrupl a kol. SZN 1983, 04-044-83-04/47

Průvodce spřežením, Vladimír (Mikeš) Štursa, 2019, 978-80-907127-6-8

Jezdectví Základní kurz pro začátečníky, Monika Krämer, Vašut 2017, 978-80-7236-999-7

Péče o koně bez chyb a omylů, Romo Schmidt, Brázda 2012, 978-80-209-0397-6

Westernové ježdění, Joseé Hermsen, REBO PRODUCTION CZ, s.r.o. 80-85815-75-3

Chov a péče o koně, Linda Doležalová, Agentura Rubico. s.r.o. 2015, 978-80-7346-185-0

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Podklady pro přednášku:

ZÁSADY MANIPULACE S KOŇMI PŘI NAKLÁDÁNÍ DO PŘEPRAVNÍKU – ETOLOGIE, ETIKA, WELFARE

Cíl přednášky: nastínit známé a objasnit doposud nezohledněné aspekty manipulace s koňmi během nakládání do přepravníku

Motto:

Nakládání bude koňm vždy způsobovat stres, nepohodlí a ohrožovat jejich bezpečnost, vždy bude narušeno jejich welfare. Když už je tedy nutné koně naložit, necht' je to provedeno co nejohleduplněji, humánně a bezpečně.

Hlavní negativa manipulace s koněm během nakládání:

- Stres zvířete
- Potenciální újma na zdraví zvířete
- Potenciální újma na přepravní technice
- Bezpečnostní ohrožení člověka
- Narušení vztahu člověka a koně – ve stresové situaci se kůň chová nestandardně. Výchovné a výcvikové prvky, které kůň normálně zvládá najednou nefungují. Kůň přebírá iniciativu a snaží se situaci vyřešit svým způsobem, což není vhodné pro majitele koně. Potom dochází k násilí, někdy nespravedlivému, někdy nevyhnutelnému.

Komplikace při nakládání – Přirozené příčiny:

- Stádový pud/samota – jakákoliv manipulace s extrémně závislým jedincem je složitá. Většinou se lépe daří naložení obecně problémovějšího koně za druhým zkušenějším.
- Kůň = klaustrofobní druh – kůň, jehož přirozeným prostředím je volný prostor a který se v případě tušeného nebezpečí zachraňuje útekem, se ocitá v nepřirozeném stísněném „vězení“, ze kterého bývá jen složitý únik.

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

- Nemožnost úniku – vědomí nemožnosti záchrany útekem může někdy být i příčinou neochoty nastoupit do tmavého malého prostoru.
- Odstav – bezproblémové první převezení, odstávčete nebo mladého koně je vždy velmi důležité pro jeho další přepravu v budoucnosti. Okolnosti (změna situace, odstav, vyjmutí ze stáda) již tak negativně působí na psychiku hříběte. Je tedy potřeba stres omezit na minimum.
- Převážník, co by neznámé prostředí – zkušenosti rutinizovaných přepravců praví, že samotný převážník nebývá hlavním důvodem neochoty nastoupit

Příčiny problémového naložení způsobené člověkem:

- Špatná zkušenost s první přepravou
- Špatná zkušenost s dřívějším nakládáním
- Násilí a stres při nakládání
- Nevhodný převážník – zejména špatný technický stav přepravní techniky může způsobit neochotu nastoupit
- Nezvládnutý, nebo špatně provedený základní výcvik a výchova
- Zbytečně velký tlak a spěch na naložení
- Kombinace výše uvedeného

Principy korektního a bezpečného naložení koně:

Cíl – naložit koně v klidu a bezpečně pro člověka, pro koně a pro převážník!

- Nácvik nastoupení vs. okamžité naložení.

Okamžitým naložením rozumíme akutní naložení do přepravníku (např. na závodech) na které přímo navazuje zavření a samotná přeprava. Na okamžité naložení máme pouze omezený čas, nevhodné prostředí a častokrát i vypjaté emoce.

Oproti tomu nácvik provádíme v ideálním bezpečném prostředí, bez časového tlaku a tím i v klidu. Obě situace se potom liší použitím pomůcek, přístupem a různým stupněm nároků, kladených na koně.

- Od jednoduchého ke složitějšímu, od známého k neznámému, od obecného ke konkrétnímu...
- Využití dříve osvědčených postupů

- Co nejvíce ulehčit nastoupení koni a usnadnit nakládání člověku při zachování maximální bezpečnosti obou
- Respektovat individualitu daného koně (věk, zkušenosti, stupeň výcviku, povaha, plemeno, pohlaví...)
- Zohlednit místo a situaci ve které s koněm manipulujeme
- Usnadnit a zpříjemnit koni vše, co dělá správně a zkomplikovat a znepríjemnit mu to, co dělat nemá
- Všechny pomůcky jsou k ničemu, pokud je neumíte správně používat! To platí obecně i o výcvikových metodách a zde popisovaných principech
- Schopnost podívat se na daný problém očima koně, vžít se do jeho myšlení
- Ve fázi výuky nakládání nezáleží na tom, jakým způsobem kůň nastoupí
- Pracovat s koněm na principu maximální důslednosti, ale současně i objektivní spravedlnosti
- Odměna musí následovat okamžitě po sebemenším náznaku koně, že je ochoten vyhovět a daný pod-úkol splnit
- Neváhat přizvat zkušenější osobu
- Problémové koně nakládat těsně před odjezdem a skládat první ihned po příjezdu
- Vyvarovat se obcházení problému (zbytečně podaná sedativa, kapuce...) není-li to v zájmu bezpečnosti
- Vyhradit si dostatečný prostor, neomezený čas a bezpečný přepravník
- Vybavit se vhodnými pomůckami, znalostmi, empatií a nezměrnou trpělivostí

Proč nechce nastoupit?

- Nechápe, nerozumí pobídce
- Bojí se
- Nechce se mu, dělá si legraci
- (Zdravotní problém) – více častý důvod u výcviku např. pod sedlem, u nakládání zanedbatelný důvod
- Různé kombinace výše uvedeného

Financováno
Evropskou unií
NextGenerationEU

Vyvráťme zažité mýty!

I v nakládání koní bohužel dodnes existuje řada polopravd a klišé. Ještě více je však starých ortodoxních postupů, které jsou dnes již dávno překonány:

1. Začnu-li cvičit nakládání, musím jej dokončit = mýtus?!?
Rozdělíme-li nácvik do více postupných kroků a pojmeme-li výcvik jako nácvik manipulace s koněm, můžeme si dovolit práci kdykoli přerušit, aniž to kůň chápal jako jeho „vítězství“.
2. Kůň lépe nastoupí se zavázanýma očima = nebezpečná polopravda.
Platí jen pro nouzové okamžité naložení a neřeší problém do budoucna (podobně jako u sedace). Navíc je tato metoda velmi nebezpečná, pokud se kůň vytrhne a splašeně poslepu běhá po areálu (silnici, závodišti, parkovišti...).
3. Nebudu koně vícekrát stresovat nácvikem nakládání a nacpu ho tam najednou až to bude nutné = nezodpovědné a krátkozraké!
4. Plachtový vlek koně děsí = nepotvrzeno, nevyvráceno, je to velmi individuální. Plachtový vlek v dobrém technickém stavu je vhodnější jak moderní, např. laminátová varianta v dezolátním stavu.
5. Nakládání plemenného hřebce je vždy horor = nemusí být.
Dodržíme-li základní bezpečnostní a etologické zásady, není se čeho obávat.
6. Chtěl bych nakládání nacvičovat, ale nemám k dispozici přepravník a nikdo mi ho nepůjčí!
Je-li k dispozici, je to jistě výhoda. Nácvik manipulace s koněm ze země lze však provádět i bez přepravníku. Velmi vhodnou pomůckou jsou dnes již oblíbené trail-parky s mnoha různými překážkami.

**Financováno
Evropskou unií**
NextGenerationEU

**Národní
plán
obnovy**

Text zpracoval na základě vlastních poznatků Pavel Čechovský, certifikovaný přepravce koní

SAFETY ACADEMY FOR EQUINE – S.A.f.E.

Horse Rescue Allowed

Komplexní vzdělávací program v oblasti bezpečnosti a zachování zdraví a života velkých zvířat/koní

<https://www.safety-academy.eu/>